

Tartu Ülikool
Filosoofiateaduskond
Germaani-romaani filoloogia osakond
Konverentsitõlke eriala

Dagmar Hallmägi

**Südame anatoomia, füsioloogia ja tervisliku seisundi
prantsuse-eesti sõnastik**

Magistriprojekt

Juhendajad: Eva Toulouze, Jean-Pascal Ollivry

Tartu 2005

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 SÕNASTIKU ALLIKAD	4
1.1 Prantsusekeelsed allikad	4
1.2 Eestikeelsed allikad.....	5
2 OMA- VÕI VÕÕRSÕNALINE VASTE?.....	7
3 TERMINITE ANALÜÜS SÕNALIIKIDE KAUPA.....	11
3.1 Nimisõna analüüs.....	12
3.2 Omadussõna analüüs.....	14
3.3 Tegusõna analüüs.....	15
4 SÕNASTIKU ÜLESEHITUS.....	17
5 SÕNASTIK TEEMADE KAUPA.....	19
5.1 Südame anatoomia	19
5.2 Südame füsioloogia.....	22
5.3 Südame tervislik seisund.....	24
6 TEEMASID KOKKUVÕTTEV SÕNASTIK	32
KOKKUVÕTE	44
KASUTATUD KIRJANDUS	45
RÉSUMÉ	50
LISAD.....	51
Lisa 1.....	51
Lisa 2.....	51

SISSEJUHATUS

Käesoleva sõnastiku teemaks on südame anatoomia, füsioloogia ja tervislik seisund. Teema valiku puhul oli kriteeriumiks, esiteks, et see peaks puudutama valdkonda, mis ei arene tormikiirusel, et tehtud töö oleks ka tulevikus lugejaid, ning teiseks, et valitud teemavaldkond oleks aktuaalne. Südame tervislikust seisundist räägitakse tänapäeval üha enam, nii meditsiiniväljaannetes kui ka laiemale publikule mõeldud terviseajakirjades antakse nõu, kuidas vältida südamehaigusi. Südamest rääkides tuleb aga enne selgeks teha südame anatoomia ja füsioloogia põhimõisted.

Antud magistripjekt on jagatud kaheks suuremaks osaks: teoreetiline analüüsiv osa ning praktiline sõnastiku osa. Teoreetiline osa jaguneb omakorda kolmeks. Esimene neist analüüsib prantsuse- ja eestikeelseid allikaid, teine arutleb, kas vastetena tuleks eelistada oma- või võõrsõnalisi termineid ning kolmas osa annab ülevaate tähelepanekutest, mida võib nii prantsuse- kui ka eestikeelsetest terminitest välja tuua.

Magistripjekti praktiliseks osaks oli sõnastiku koostamine. Valminud sõnastik on ühesuunaline ning hõlmab ligi 240 prantsusekeelset artiklit, mis on võetud internetipõhisest prantsusekeelsest korpusest. Lisaks on sõnastikus ära toodud ka üldlevinumad südame anatoomiat, füsioloogiat ja tervislikku seisundit väljendavad sõnaühendid, mida prantsusekeelsest korpusest leida võis. Sama sõnastik on esitatud kahes eri vormis: eraldi teemade kaupa ja ilma temaatiliste jaotusteta.

Sõnastik on mõeldud nii spetsialistile kui ka meditsiinivõhikule, sest kõrvuti on võimaluse korral ära toodud rahvusvaheliselt kasutatavad ja rahvakeeles levinud terminivasted.

Loodan, et koostatud sõnastik täiendab seni suhteliselt väest olukorda prantsuse-eesti sõnaraamatute osas. Tahaksin tänada siinkohal oma juhendajaid Tartu Ülikooli prantsuse keele õppetooli õppejõude Eva Toulouze'i ja Jean-Pascal Ollivry'd asjakohaste nõuannete eest ning Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetanud Merike Toomikut abi eest eestikeelsete terminite valikul.

1 SÕNASTIKU ALLIKAD

1.1 *Prantsusekeelsed allikad*

Sõnastiku koostamisel on lähtutud konkreetsest internetipõhisest prantsusekeelsest korpusest. Sõnastiku aluseks on aadressil www.e-cardiologie.com asuv südame- ja veresoonkonnahaiguste loetelu ja kirjeldused.

Valitud korpus täidab järgmisi kriteeriume: ülevaatlikkus, süsteemsus ning südame tervisliku seisundi põhimõistete sisaldamine. Korpus on mõeldud pigem inimestele, kes tahavad saada selgitusi südame talitluse ja häirete kohta, kui arstidele. Korpuses kasutatav keel on sarnane laiemale publikule mõeldud meditsiinialaste ajakirjade omaga, ilmselt tuleneb see korpuse selgitavast eesmärgist. Korpus võtab kokku kõige olulisema, laskumata meditsiinivõhikule segastesse ja arusaamatutesse detailidesse. Vaatamata sellele on esindatud kõik südamega seotud levinumad talitlushäired. Korpust lugedes leidsin, et seal on vähe kajastatud veresoonkonnahaigusi, põhirõhk on siiski südamel, nii sain ka oma töö paremini piiritleda. Veresoonkonnahaiguste teema on piisavalt tähtis ja mahukas, et väärida omaette uurimistööd.

Korpuses on lahti seletatud 32 südamehaigust, mille kirjeldustes leidis palju ka üldiseid südant puudutavaid termineid, seega ei olegi käesolevas sõnastikus ei ole ära toodud ainult südamehaigusi puudutav, vaid üldiselt südame tervislikku seisundit iseloomustav sõnavara. Kõrvale on jäetud diagnostika ja ravi, sel lihtsal põhjusel, et uurimisobjekt oleks vastasel juhul liiga mahukas ning sellepärast et südame anatoomia, füsioloogia ja tervislik seisund moodustasid ühtse loogilise terviku. Mõisteid leidsin südamehaiguste definitsioonidest, selgitustest, sümptomitest, põhjusest, komplikatsioonidest ning kulust. Ehkki korpus andis väga hea ülevaatliku pildi südamehaigustest, oli sealne joonis südameehitusest (lisa 2) liialt üldine ning seetõttu kasutasin südame anatoomia puhul ka teist prantsusekeelset allikat -- http://www.infovisual.info/03/062_fr.html (lisa 1), tegemist on detailsema joonisega südame ehitusest ühes selgitustega. Lisaks eespool nimetatud joonistele sain südame anatoomiat puudutavaid termineid ka südamehaiguste kirjeldustest.

1.2 Eestikeelsed allikad

Sõnastiku eestikeelsed allikad, välja arvatud anatoomiõpikud, on valdavalt internetipõhised ning jaotuvad kahte kategooriasse: esiteks need, mis on väga detailsed ning sisaldavad palju võõrapäraseid meditsiinialaseid termineid ning on mõeldud eeskätt meditsiinispetsialistidele, ning teiseks need, mis kasutavad vähem meditsiinialase oskuskeele termineid ning mis selgitavad need sihtrühmale – tavainimesele – lahti.

Esimesse eestikeelsete allikate kategooriasse kuuluvad erinevad haiguslugude aruanded, rahvusvaheline haiguste ja nendega seotud terviseprobleemide statistiline klassifikaator RHK-10,¹ Tartu Ülikooli arstiteaduskonna õppejõudude loengumaterjalid, anatoomiaõpikud, ravimi omaduste kokkuvõtted ravimite väljakirjutajaile ning meditsiinialased seadustekstid, mis käsitlevad näiteks nõudmisi haiglatele. Nendes allikates kasutatakse ohtralt meditsiini oskuskeelt, mis on välja kujunenud ladinakeelsete terminite baasil. Vastavalt XX Maailma Tervishoiuassamblee otsusele 22. maist 1967 on Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) liikmesriigid kohustatud haigestumuse ja suremuse statistikas rakendama ametlikku rahvusvahelist haiguste, vigastuste ja surma põhjuste klassifikatsiooni.² Praegu on kasutusel klassifikatsiooni 10. revisjon (RHK-10), mille on eesti keelde tõlkinud Pavel Bogovski ning mis on kättesaadav ka internetis -- http://www.epikoda.ee/vana/muu/RHK_10.htm. RHK eesmärgiks on võimaldada eri riikides eri aegadel kogutud suremuse ja haigestumuse andmete süstemaatilist registreerimist, analüüsimist, tõlgendamist ja võrdlemist.³ RHK eesmärk – rahvusvaheline ühtsus – seab tõlkijale piirid, sest terminid peavad olema võimalikult universaalsed, et RHK kasutajad üle kogu maailma saaksid üksteisest probleemideta aru. Seetõttu on loomulik, et klassifikatsioon eelistab rahvapärastele nimetustele võõrtermineid, mis on laenud ladina ja inglise keelest. Kuna RHK on aluseks meditsiinivaldkonna spetsialistidele, siis on selge, miks haiguslood, anatoomiaõpikud ja meditsiinialased loengumaterjalid on täis võõrlaene, mille vorm ei anna edasi

¹ http://www.epikoda.ee/vana/muu/RHK_10.htm (14.06.05)

² Bogovski, P. Eestikeelne rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon. – *Eesti Arst*. 1992, nr 5, lk 386

³ http://216.239.59.104/search?q=cache:ITVso71dl3oJ:www.sm.ee/est/HtmlPages/haigus/%24file/haigu_s.pdf+%22meditsiiniterminoloogia+komisjon%22&hl=en&lr=lang_et (10.06.05)

mõiste sisu ja on sellepärast mõistetavad vaid meditsiini oskuskeelt tundvale inimesele.

Teine kategooria allikaid on meditsiinivõhikule palju lähedasemad – artiklid terviseajakirjadest, arstide vastused patsientide küsimustele (näiteks internetiaadressil www.kliinik.ee) ja ravimipakendite infolehed. Nendes allikates eelistatakse eesti oma termineid võõrlaenudele, sest need on lugejaile arusaadavamad. Siinkohal ei ole sihtgrupiks spetsialistid, vaid patsiendid, kelle jaoks on oluline arstist aru saada. Sageli on terviseajakirjades ilmunud artiklid või arstide vastused palju üldsõnalisemad kui näiteks haiguslugude aruanded. Näiteks eelistatakse *müokardile südamelihast, arterile tuiksoont*. Eesmärgiks ei ole lugejat või patsienti asjatult arusaamatute võõrterminitega närvi ajada, vaid pakkuda arusaadavat asjasse puutuvat selgitust.

2 OMA- VÕI VÕÕRSÕNALINE VASTE?

Sõnastikku koostades oli suurimaks probleemiks, kas eelistada oma- või võõrsõnalist terminit. Meditsiini oskuskeel on välja kujunenud ladina keele baasil, praegusel ajal on haiguste klassifikaatoris aluseks võetud ingliskeelsed mõistenimetused. Kuna prantsuse keel on romaani keel, siis oli väga sageli haiguste ja südame osade prantsuskeelsete nimetuste puhul aimatav, kuidas sama mõistet eesti meditsiinis nimetatakse, seda sel lihtsal põhjusel, et meditsiini oskuskeel kasutab suurel hulgal võõrsõnalisi laene. Oma- või võõrsõna eelistamisel peaks arvestama adressaadiga, kas selleks on meditsiini oskuskeele spetsialist või võhik, ja kontekstiga, kus terminit kasutatakse, kas selleks on detailne haiguse kirjeldus või ravimipakendi infoleht, mis peab ostjale arusaadav olema.

Eestikeelsete allikate analüüsis rääkis rahvusvahelisest haiguste klassifikatsioonist RHK-10 (ingl k ICD-10), mida kasutatakse Maailma Tervishoiuorganisatsiooni liikmesriikides ning millel põhineb rahvusvaheline haigusmõistete klassifikatsioon. Tänapäeval kiputakse meditsiini oskuskeeles eelistama võõrtermininimetusi eesti omanimetustele, sest nii on spetsialistidel rahvusvaheliselt kergem suhelda. Üha suuremat tähelepanu ja kasutamist leiavad terminoloogia rahvusvaheliseks muutumise võimalused ja niinimetatud internatsionaalne terminifond.⁴ Sisuplaanis tähendab see seda, et terminoloogia kujundatakse ühtsete, rahvusvaheliselt harmoniseeritud mõistesüsteemide alusel, väljenduslikult aga seda, et terminid ühtlustatakse ning hakatakse üha laiemalt kasutama rahvusvahelisi termineid ja terminielemente, mis on ladina-kreeka või muude keelte päritolu.⁵ Võõrterminid ei ole erinevalt omakeelsetest terminitest läbipaistvad, võrreldes siinkohal näiteks võõrsõnalist terminit *süstol* ja omakeelset keelendit *südame kokkutõmme* või *tahhükardia* ja *südamekloppimine*. Seevastu on võõrterminid sageli täpsemad ning stiili poolest neutraalsemad kui omakeelsed keelendid,⁶ võrdluseks näiteks *abtsess* – *mädakolle*, *atrofeeruma* – *kõhetuma*, *hüpertensioon* – *kõrgvererõhutõbi*. Keelemehed on ka ise möönnud, et võõrsõnaga tõlkida on kergem, kiirem ja lihtsam, kui hakata otsima või meenutama

⁴ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 550

⁵ Ibid

⁶ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 551

omakeelset vastet.⁷ Seega, kui eesmärgiks on rahvusvaheliselt arusaamine spetsialistide tasandil, mõistetesüsteemide ühtsus ning täpsus, siis tuleks eelistada võõrkeelset terminit omakeelsele.

Kui aga sihtgrupiks on laiem üldsus, siis tuleks kasutada omakeelset terminit, sest see ei pruugi küll olla nii täpne kui võõrkeelne termin, kuid on seevastu üldarusaadavam ja motiveeritum. Sageli selgitab omakeelne vorm lahti mõiste sisu, näiteks *ummistumine* (võõrapäraselt *obliteratsioon*), *mädakolle* (*abtsess*), *virvendus* (*fibrillatsioon*). Motiveerituse skaalal on kõige läbipaistvamad omakeelsed sõnaühendid ja liitsõnad, võrdluseks näiteks *verevoolu peetus* (võrdle võõrapäraselt *staas*), *veresoone topistumine* (*emboolia*) ja *sidekoestumine* (*fibroos*).

Üldiselt arvestavad keelekorraldajad põhimõtet, et avalikkusega suheldes (näiteks meditsiinasutuses) tuleks eelistada rohkem omakeelseid oskussõnu, jättes võõrsõnalisema kasutuse spetsialistidele omavahelisse suhtlusse.⁸ Terminivalik määrab ka selle, kuidas meditsiinitöötaja end patsiendiga suhestab -- kasutades omakeelseid termineid, on patsient ja arst samal tasemel, kuid võõrkeelsete terminite rohket kasutamist võib tõlgendada kui võimupositsioonile asumist, sel juhul ei ole arsti ja patsient enam samal tasemel.

Omakeelsete terminite eelistuspõhimõte kehtib ka näiteks ravimipakendi infolehtede tõlkimises ja avalikes ravimireklaamides, mis on suunatud tavakodanikele, mitte aga meditsiinispetsialistidele. Terminivalik on täiesti erinev, kui me loeme tervishoiutöötajaile suunatud informatsiooni ravimite kohta või patsientidele mõeldud ravimireklaami või –pakendi infolehte. Esimesel juhul kohtame ohtralt võõrapäraseid termineid, mis spetsialistidele on rahvusvahelisemad ning täpsemad kui omakeelsed keelendid, ravimite avaliku reklaami puhul aga tuleb lähtuda reklaamiseadusest, mille 3. peatüki §14 ütleb, et ravimi reklaamis on keelatud kasutada materjali, mis sisaldab raskestimõistetavaid erialaseid väljendeid.⁹ Seega tulen tagasi eespool väljendatud mõtte juurde, et termini valiku juures tuleb silmas pidada adressaati ja konteksti, milles terminit kasutatakse. Ei tohi lasta end eksitada väärarusaamast, et võõrsõnaga tõlkimine on igal juhul õigem ja teaduslikum, vaid tuleb lähtuda konkreetsest olukorrast.

⁷ Kibe, O. Eesti arstiteadlikust oskuskeelest. – *Eesti Arst*. 1989, nr 4, lk 308

⁸ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 551

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=816465> (10.06.05)

Koostatud sõnastiku sihtgrupiks on nii meditsiini spetsialistid kui ka vähikud, seega pidin leidma kuldse kesktee oma- ja võõrsõnaliste terminite kasutamises. Õnneks on eesti keeles on juba ammu tuntud ja rakendamist leidnud niinimetatud võõrsõnalise (rahvusvahelise) ja omasõnalise väljenduse rööpvõimalus.¹⁰ Taolisest rööpvõimalusest võib näiteks tuua *komplikatsioon – tüsistus, stenoos – ahenemine, tuumor – kasvaja, refluks – tagasivool*. Võimalik on kasutada emba-kumba paarikut olenevalt kasutusjuhust ja teksti või kõne iseloomust. Vajaduse korral – õppetöös, populaarteaduslikus kirjutises või stiilivahelduse huvides – võib rakendada korraga mõlemat paarikut, see tähendab nii omasõnalist rahvuskeelset kui ka võõrsõnalist rahvusvahelist väljendit.¹¹ Rein Kull leiab, et rahvusvahelise ja omakeelse termini või terminielemendi vaheldamine ja varieerumine on loomulikule keele iseloomulik joon.¹² Sõnastiku koostamisel lähtusingi eespool välja toodud rööpvõimaluse põhimõttest, tuues ära nii omakeelsed kui võõrsõnalised terminid.

Eestikeelsete vastete otsimisel tuli ette ka neid juhtusid, kui meditsiini oskuskeeles ei ole mõistetele laialtkasutatavaid rahvapäraseid termineid. “Võõrsõnade leksikonist”¹³ võib leida neile küll eestikeelsed selgitused ja ehk rahvapärase nimetusegi, kuid need ei ole laialt levinud ja pole mõtet neid märksõnana interneti otsingumootorites kasutada, sest tulemuseks pole peale “Võõrsõnade leksikoni” ühtegi viidet. Kuna antud juhul ei ole tegemist selgitava sõnastikuga, siis nende sõnade puhul, millel puudub omakeelne termin või on see küll olemas, aga selle kasutus on marginaalne, jätsin sõnastikku ainult võõrsõnalise keelendi. Ainult võõrsõnaliste sisendite näiteks tuua *prothèse (s.f) – protees, pathologie (s.f) – patoloogia, ning asystolie (s.f) asüstoolia*.

Antud sõnastikus on mõne artikli juures ära toodud mitu võõrkeelset ning mitu omakeelset keelendit, sest eestikeelsetes allikates võis kohata erinevaid terminivorme. See annab tunnistust sellest, et meditsiini oskuskeeles puuduvad Eestis ühtsed kindlad terminid, sest korraga on kasutuses mõnikord koguni kaks või kolm omakeelset vastet. Nii on mindud vastuollu terminoloogidega nagu A. Valdes ja E. Kindlam. Juba 1989. aastal juhib Olaf Kibe “Eesti Arstis” tähelepanu sellele, kuidas A. Valdes on defineerinud terminoloogiatöö eesmärgi: uusi eestikeelseid oskussõnu tuleb luua nii,

¹⁰ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 551

¹¹ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 551

¹² Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 552

¹³ Vääri, E., Kleis, R., Silvet, J. Võõrsõnade leksikon. 6.tr. Tallinn : Valgus, 2000

et need väljendaksid võimalikult täpselt ladinakeelsete oskussõnade mõistet ning et iga eestikeelne oskussõna oleks vastavuses ainult ühe konkreetse eseme- või nähtusetüübiga.¹⁴ Sama ainuvastavuse põhimõtet toetab ka E. Kindlam, kelle järgi on oskussõnavara korraldamise üks põhiprintsiipidest paralleelterminite kõrvaldamine.¹⁵ Näited *dissection aortique* (s.f) – aordi dissekatsioon, aordi dissektsioon, *tétralogie de Fallot* (s.f) – Fallot' tetraloogia, Fallot' tetraad ning *nœud sinusal* (s.m) – sinuatriaal- ehk siinussõlm, annavad tunnistust sellest, et meditsiini oskuskeeles termineid on vaja ühtlustada.

¹⁴ Kibe, O. Eesti arstiteadlikust oskuskeelest. – *Eesti Arst*. 1989, nr 4, lk 306

¹⁵ Kibe, O. Eesti arstiteadlikust oskuskeelest. – *Eesti Arst*. 1989, nr 4, lk 306

3 TERMINITE ANALÜÜS SÕNALIIKIDE KAUPA

Analüüsitav sõnastik koosneb üldjoontes nimisõnadest, omadus- ja tegusõnu on võrdlemisi vähe. Mõisted on jagatud kolme valdkonna alla: südame anatoomia, füsioloogia ning südame tervislik seisund. Südame anatoomia alla kuuluvad ainult nimisõnad väheste omadussõnadega, sellele on loogiline seletus -- südame anatoomiast rääkides loetletakse üles kõik südame osad, tähelepanu ei pöörata südametegevusele. Südame füsioloogia alt, mis on temaatilistest jaotustest kõige lühem, võib lisaks mine-sufiksiga rahvapärastele eesti vastetele, näiteks *contraction* (s.f) -- *kokkutõmbumine*, *étanchement* (s.m) -- *sulgemine*, *expiration* (s.f) -- *väljahingamine*, leida ka südame talitlust kirjeldavaid tegusõnu: *éjecter* – *väljutama*, *paiskama*, *étancher* – *(verejooksu) sulgema*, *peatama* ja *battre* – *lööma*. Südametegevuse kirjeldamisel kasutatakse vähest tegusõnalist varieerimist, selle asemel varieerub tegevuse subjekt ja objekt, samuti tegevuste suund. Südame puhul on tegemist kindla talitlusahelaga – mõlemad kojad tõmbuvad kokku, veri paisatakse vatsakestesse, vatsakesed tõmbuvad kokku ning veri viiakse aorti ja kopsutüvesse, sellele järgneb üldine paus, mil südamelihased puhkevad, pärast seda algab kogu protsess otsast peale.¹⁶ Kuna tegemist on väga reeglipärase ja süsteemse toiminguga, siis piisab selle kirjeldamiseks neljast-viiest verbist, samuti vajatakse minimaalselt omadussõnu. Sõnastiku kolmas temaatiline jaotus – südame tervislik seisund oli sõnastiku koostamisel kõige huvitavam osa sellepärast, et siia alla kuuluvad igasugused kõrvalekalded normaalsest südame talitlusest, esindatud on nii nimi-, omadus- kui ka tegusõnad. Ka näiteks nimisõnade prefiks- ja sufiksiliited annavad nii prantsuse kui ka eesti keeles tunnistust normist hälvetest – *asystolie* (s.f) -- *asüstoolia*, *anomalie* (s.f) -- *anomaalia*, *décompensation* (s.f) -- *dekompensatsioon*, *dysfonctionnement* (s.m) – *funktsioneerimishäire*

¹⁶ Gavrilov, L., Tatarinov V. Anatoomia. Tallinn : Valgus, 1985, lk 240

3.1 *Nimisõna analüüs*

Nimisõna analüüs oli võrreldes omadus- ja tegusõna analüüsiga palju huvitavam, sest nimisõnad on sõnastikus rohkemaarvuliselt esindatud ning suurem esindatus annab rohkem ainet mõtiskluseks.

Esiteks on nimisõnade puhul huvitav uurida, mis alustel on uuritavad ja leitud nimisõnad moodustunud – kas tegemist on tuletiste, sõnaühendite, liitsõnadega või hoopiski omatüveliste nimisõnadega.

Tuletistest on antud sõnastikus eesti keeles kõige enam mine-tuletisi: *kokkutõmbumine, verehüübimine, aeglustumine, südame täitumine*. Märgata võib ka teatud seaduspära -- kui prantsusekeelne termin on tion- ja ment-tuletusliidetega, siis eesti keeles vastab sellele sageli mine-tuletus, näiteks *aggravation (s.f)* – *halvenemine, déchirement (s.m)* – *rebenemine*. Kuid tuleb kindlasti teha vahet näiteks *rebendil ja rebenemisel, kokkutõmbel ja kokkutõmbumisel*. Esimene keelendipaarist väljendab mingi ühekordse tegevuse tulemust, samas kui teine keskendub tegevuse enda väljendamisele. Lisaks eespool nimetatud tuletusliidetele kasutatakse meditsiinis põletike puhul iit-tuletusliidet – *péricardite (s.f)* – *perikardiit, südamepaunapõletik, artérite (s.f)* – *arteriit, arterite põletik, myocardite (s.f)* – *miokardiit, südamelihase põletik*. Näidetest on näha, et ka prantsuse keeles on analoogne tuletusliide põletike väljendamiseks.

Nimisõnavastete seas on ka palju liitsõnu: *extrasystole (s.f)* – *ekstrasüstol, hémorragie (s.f)* – *verejooks, reflux (s.m)* – *tagasivool*. Huvitav on tähele panna, et prantsusekeelsetele sõnaühenditele vastavad eesti keeles tihti liitsõnad, näiteks *souffle cardiaque (s.m)* – *südamekahin, trouble de la conduction (s.m)* – *juhtehäire, juhtehäired, artère pulmonaire (s.f)* – *kopsuarter*. Samas ei saa siinkohal tuua vastupidiseid näiteid, sest prantsuse keel on liitsõnavaene, liitsõna funktsiooni täidavad sõnaühendid. Seevastu täheldasin eesti keeles sõnaühendeid suhteliselt vähe: *athérosclérose (s.f)* – *veresoonte lupjumine, embolie (s.f)* – *veresoone topistumine, hypotension (s.f)* – *madal vererõhk, rhumatisme (s.m)* – *reumaatiline palavik, reperfusion (s.f)* – *verevarustuse taastamine*.

Teiseks on oskuskeeles nimisõna puhul huvitav uurida, kas kitsamas oskuskeeles on antud üldkeeles levinud sõnadele uus piltlik tähendus sarnasuse alusel. Rein Kull kirjutab, et iseloomulik üld- ja oskuskeelt ühendav nähtus on kasutada oskuskeeles hoopis laiemalt kui ühel erialal üldtuntud kujundlikke keelendeid.¹⁷ Südamest rääkides on sellisteks metafoorideks nii prantsuse kui ka eesti keeles *artère coronaire* (s.f) – pärgarter, *auricule* (s.f) – südamekõrv, *cavité du cœur* (s.f) – südamekamber, *crosse aortique* (s.f) – aordikaar, *ventricule* (s.m) – vatsake ning *oreillette* (s.f) -- koda. Prantsuse keeles tuleb *coronaire* (adj) sõnast *couronne* (s.f), mis tähendab pärga või krooni, üldkeeles tähistab kõrva sõna *oreille* (s.f), *auricule* (s.f) viitab kõrvakujule ja seda kasutatakse näiteks bioloogias kõrva meenutava usripiku puhul, *cavité* (s.f) on prantsuse üldkeeles koopa ja õõnsuse tähenduses -- südamekambrid meenutavad oma kujult tõepoolest väikeseid koopaid, *crosse* (s.f) võib prantsuse üldkeeles esineda ka kaare tähenduses, *ventricule* (s.m) viitab sõnale *ventre* (s.m), mis tähendab kõhtu, rahvapäraselt ka vatsa, sufiks annab märku termini hellitavast toonist, *oreillette* (s.f) viitab prantsuse keeles erinevalt eesti keelele hoopis kõrvale – *oreille* (s.f). Taolised läbipaistvad metafoorid toovad mõisted kasutajale lähemale, sest neist saab hõlpsasti üldkeele teadmiste toetudes visuaalse pildi luua.

Kolmandaks leidsin sõnastiku koostamisel ühe juhu, kus südant on personifitseeritud, see tähendab, et südamele on antud inimese omadus – *diastole* (s.f) – *diastol*, *südame lõõgastumine*. Selliseid isikustamisi kohtame ainult omakeelsetes terminites, sest võõrkeelsed terminid on neutraalsed ja sageli üldkeelest üsna kaugel. Nii võib ka prantsuse keeles lugeda: “*Le cœur se repose autant qu’il travaille; il ne se fatigue pas*”,¹⁸ mis tõlkes tähendab seda, et süda puhkab sama palju, kui töötab; ta ei väsi. Ka siin on südame tegevust isikustatud, muutes sellega tekstistiili mahlakamaks. Kuid taolisi isikustamisi võib kohata populaarteaduslikes entsüklopeedilistes väljaannetes, mitte aga neutraalse keelekasutusega haiguslugude aruannetes.

¹⁷ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 549

¹⁸ <http://www.lombardf.com/~jean-eloi/pri/2nd1/svt/coeur.html> (12.06.05)

3.2 Omadussõna analüüs

Ehkki omadussõnu on siinses töös oluliselt vähem kui nimisõnu, saab siiski teha teatud üldisi tähelepanekuid. Esiteks on omadussõnu antud sõnastikus kahte tüüpi – need, mis on saadud tuletusliidetega, näiteks *lésé*, -e – *kahjustatud*, *vigastatud*, *athéromateux*, -euse – *ateromatoosne*, *aterosklerootiline*, *calcifié*, -e -- *lubjastunud* ja teised, mis on omatüvelised terminid, näiteks *sain*, -e – *terve*, *kahjustamata*, *aigu*, -ë – *äge*, kusjuures omatüvelisi termineid sai mõistetele vasteks panna vaid mõnel korral, suurem osa omadussõnadest on moodustatud tuletusliidete abiga. Samasugune tuletusliidetega omadussõnade rohkus hakkas silma ka prantsuse keeles – *dilaté*, -e, (tegasõnast *dilatation*), *hypertendu*, -e (nimisõnast *hypertension*). Põhjuseks on ilmselt see, et omatüvesid on meditsiiniterminitele väga vähe välja mõeldud, eelistatud on need sõnad, mis on oma loomult üldised, mida lisaks meditsiinile kasutatakse ka üldkeeles. Siia kuuluvad näiteks *äge*, *raske*, *kerge*, *terve*, *haige*.

Teiseks on eesti keeles sageli kasutusel pikem ja lühem omadussõnaline vorm, näiteks *arteri-* ja *arteriaalne*, *siinus-* ja *sinuatriaal-*, *tserebrovaskulaar-* ja *tserebrovaskulaarne*, *atrioventrikulaar-* ja *atrioventrikulaarne*. Eestikeelseid vasteid otsides ei suutnud ma leida lühemate ja pikemate vormide eelistamises reeglipära, millal kasutatakse näiteks *siinus-* ja millal *sinuatriaalsõlme* – mõlemate keelendite üks osis on võõrlaen ning mõlemad kuuluvad meditsiinispetsialistide sõnavarasse. Kui lühematel ja pikematel terminivormidel pole sisulist erinevust, siis on hakatud eelistama lühemaid keelendeid ja sellesse suhtuvad soosivalt ka keelekorraldajad.¹⁹ Lähemal uurimisel võis täheldada seda, et pikemat omadussõnalist vormi võis leida anatoomiaõpikutest, mis pärinesid aastatest 1975 ja 1985. Antud juhul hakkab toimima Zipfi seadus, mille järgi olulise ja vajaliku mõiste väljendamiseks leitakse ja hakatakse varem või hiljem kasutama mugavat lühikest keelekuju.²⁰ Seega võib eeldada, et praegu on tegemist niinimetatud üleminekuperioodiga, kus lühem vorm eksisteerib rööbiti pikema ja kohmakama vormiga, tulevikus tõrjub lühike vorm aga pikema vormi välja ning on võimalik, et paarikümne aasta pärast kohtame

¹⁹ Erelt, T. Eesti oskuskeel. Tallinn : Valgus, 1982, lk 83

²⁰ Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. -- *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 552

eestikeelsetes allikates *sinuatriaalsõlme* asemel *siinussõlme* ja *atrioventrikulaarse blokaadi* asemel *atrioventrikulaarblokaadi*. Südamehitus püsib juba aastakümneid ikka sama, seega kasutatakse tänaseni edukalt mitmekümneaastaseid anatoomiõpikuid, analoogne situatsioon oleks aga täiesti mõeldamatu kiiresti arenevas tehnikavaldkonnas. Kuna tänapäeval kasutatavates anatoomiaõpikutes leidub ka pikemaid võõrsõnalisi vorme, siis pidasin vajalikuks sõnastikus need välja tuua, pannes aga lühemad vormid ilusama vormi ja mugavama kasutamise pärast esikohale.

Ka prantsusekeelses korpuses on omadussõnaline sisu väljendatud erinevalt – kasutatakse kas omadussõna või nimisõnadest koosnevat sõnaühendit, aga mõiste sisu jääb samaks, näiteks *südamerütmi* tähenduses *rythme (s.m) du cœur* ja *rythme (s.m) cardiaque*, *mitraal- ehk mitraalklapi puudulikkust* tähendavad *insuffisance (s.f) de la valve mitrale* ja *insuffisance (s.f) mitrale*, *tuberkuloosist tingitud ehk tuberkuloosse perikardiidi* prantsusekeelsete vastetena võib leida nii *péricardite (s.f) due à la tuberculeuse* kui ka *péricardite (s.f) tuberculeuse*. Kuna taolistes varieerumistes, mida tuleb ette ka ühe teksti siseselt, puudub reeglipära, siis võib arvata, et põhjuseks on soov erinevate keelendivormidega mängida.

3.3 Tegusõna analüüs

Meditšiinis, nagu ka teistes oskuskeeltes on vaatamata verbide vähesusele neil oluline ülesanne – tegusõnad ei tohi oskuskeeles olla laialivalguvad ja ümber nurga ütlevad. Tegevuse sisu ei pea edasi andma ainult tegusõnad, sest sama asja saab väljendada erineva vormiga. Nii saab tegevust edasi anda kas tegusõna või deverbalse nimisõnaga.²¹ Võrreldes näiteks terminipaari *se contracter – kontraheeruma, kokku tõmbuma* ja *contraction (s.f) – kontraktsioon, kokkutõmbumine*, kus mine-tuletusliitega nimisõna annab edasi sama sisu kui tegusõna. Taolisi juhtumeid tuleb käesolevas sõnastikus ette mitmeid kordi, toogem siinkohal ära vaid *s'aggraver – halvenema, tüsistuma* ja *aggravation (s.f) – halvenemine, tüsistumine, s'atrophier – atrofeeruma, kõhetuma* ja *atrophie (s.f) – atroofia, kõhetumine*. Heaks tooniks ei

²¹ Erelt, T. Eesti oskuskeel. Tallinn : Valgus, 1982, lk 141

peeta ohtrat mine-lõpuliste nimisõnade kasutamist, kuid paraku tuleb seda väljaarenemisjärgus olevate oskuskeelte puhul siiski teha.

Tegusõnaliste terminite puhul võis märgata ka seda, et prantsusekeelsetes meditsiinalastes tekstides kasutatakse sageli enesekohaseid tegusõnu – *s'atrophier*, *s'aggraver*, *se dilater*, *se contracter*.

4 SÕNASTIKU ÜLESEHITUS

Prantsuse-eesti meditsiinalases sõnastikus on ära toodud ligi 240 artiklit, mis on esitatud alfabeetilises järjekorras. Erandi moodustavad omadussõnade naissoovormid, mis on antud vastavate meessoovormide järel samas sõnaartiklis, näiteks *dégénératif*, *-ive*, ja pronominaalsed verbid, mille tunnuseks on *se* või *s'* ning mis on segaduste vältimiseks pandud tähestikuliselt järjekorda, võttes aluseks verbi ilma pronoomenita. Pronoomen on eraldi ära toodud verbi taga – *atrophier (s')* (lugeda *s'atrophier*), *manifeste (se)* – (lugeda *se manifeste*).

Iga artikli juurde on lisatud, mis sõnaliigiga on tegemist. Nimisõnade puhul on täpsustatud, mis soost sõna on – *s.m* (*meessoost*) ja *s.f* (*naissoost*) ning kui sõna esineb meditsiini kontekstis sageli vaid mitmuse tähenduses, siis on eraldi välja toodud, näiteks *séquelles pl.s.f*, mis antud juhul tähendab, et artikkel on naissoost, aga esineb mitmuse vormis. Omadussõnade lühendiks on *adj* ja esikohal on alati omadussõna meessooline vorm. Tegusõnade puhul on eraldi näidatud, kas nad esinevad meditsiinkontekstis transitiivse või mittetransitiivsena – *v.t* (*transitiivne verb*) ja *v.i* (*mittetransitiivne verb*).

Sõnastikust võib leida ka artikleid, mis esinevad südamekontekstis muutumatute sõnaühendena, sellistel puhkudel on järjestamisel aluseks võetud sõnaühendi esimese keelendi – näiteks *tétralogie de Fallot (s.f)* tuleb otsida *tétralogie*, mitte aga *Fallot järgi*.

Asendusmärgiga (~) on tähistatud paksus kirjas olev artikkel või selle muutumatu osa. Viimast tähistab asendusmärk vaid sel juhul, kui sellele järgneb vahetult sufiks või mitmuslik lõpp, näiteks märksõna **vaisseau s.m** all **~x capillaires** (lugeda *vaisseaux capillaires*).

Kui tegemist on kahe prantsusekeelse terminiga, millele eesti keeles on mõlemale sama vaste, siis on ühe artikli juures ka teisele samatähenduslikule artiklile viidatud – **myocarde s.m** – müokard, südamelihhas vt **muscle du cœur**. Sõnastikus on kasutatud lühendit *vt* tähenduses *vaata*. Mõlema prantsusekeelse termini kasutamine müokardi ja südamelihase tähenduses on lubatud.

Eestikeelsetes vastetes on esikohal võõrsõnaline termin, sellele järgnevad omasõnalised keelendid, näiteks *membrane s.f – membraan, kest*. Kui omakeelseid vasteid on mitu, siis on esikohal eelistatuna nimisõnade puhul laiemalt kasutatav ja omadussõnade puhul lühem keelend.

5 SÕNASTIK TEEMADE KAUPA

5.1 Südamete anatoomia

aorte *s.f* aort

~ **abdominale** kõhuaort, ~ **ascendante** ülenev aort, ~ **descendante** alanev aort, ~ **thoracique** rinnaaort

aortique *adj* aordi-

apex *s.m* südame tipp

artère *s.f* arter, tuiksoon

~ **carotide** karotiid-, unearter, ~ **carotide commune** ühine unearter, ~ **carotide externe** välimine unearter, ~ **carotide interne** sisemine unearter, ~ **coronaire** koronaar-, pärgarter, ~ **coronaire droite** parem pärgarter, ~ **coronaire gauche** vasak pärgarter, ~ **du cerveau** ajuarter, ~ **pulmonaire** kopsuarter, ~ **pulmonaire droite** parem kopsuarter, ~ **pulmonaire gauche** vasak kopsuarter, ~ **sous clavière** subklavikulaar-, rangluualunearter

artériel, -le *adj* arteri-, arteriaalne

auriculaire *adj* atrio-, koja-

auricule *s.f* südamekõrv

~ **droite** parem südamekõrv, ~ **gauche** vasak südamekõrv

auriculo-ventriculaire *adj* atrioventrikulaar-, atrioventrikulaarne

canal artériel *s.m* arterioos-, arteriaalne juha, Botalli juha

capillaire *s.m, adj* 1) kapillaar 2) kapillaarne

cavité du cœur *s.f* südamekamber

cloison interventriculaire *s.f* vatsakeste vahesein
vt **septum interventriculaire**

cœur *s.m* süda

cordage (tendineux) *s.m* kõõluskeelik, horda

crosse aortique *s.f* aordikaar

diaphragme *s.m* diafragma

endocarde *s.m* endokard, südame sisekest

entrée de l'aorte *s.f* aordisüstik

érythrocyte *s.m* erütrotsüüt, punane verelible
vt **globule rouge**

faisceau de His *s.m* Hisi, atrioventrikulaarkimp
branche droite du ~ Hisi kimbu parem sää, **branche gauche du** ~ Hisi kimbu vasak sää

fossette ovale *s.f* ovaalauk, -mulk

globule *s.m* libe
~ **blanc** leukotsüüt, valge verelible (vt **leucocyte**), ~ **rouge** erütrotsüüt, punane verelible (vt **érythrocyte**), ~ **sanguin** (e ~ **du sang**) verelible

leucocyte *s.m* leukotsüüt, valge verelible
vt **globule blanc**

membrane *s.f* membraan, kest

mitral, -e *adj* mitraalklapi-

muscle *s.m* lihas, muskel
~ **du cœur** müokard, südamelihhas (vt **myocarde**), ~ **papillaire** papillaarlihas

myocarde *s.m* müokard, südamelihhas
vt **muscle du cœur**

nerf *s.m* närv

nœud auriculo-ventriculaire *s.m* AV-, atrioventrikulaar-, Aschoff-Tawara sõlm
vt **nœud d'Aschoff Tawara**

nœud d'Aschoff Tawara *s.m* Aschoff-Tawara sõlm, AV-, atrioventrikulaarsõlm
vt **nœud auriculo-ventriculaire**

nœud de Keith et Flack *s.m* Keith-Flacki sõlm, siinus-, sinuatriaalsõlm
vt **nœud sinusal**

nœud sinusal *s.m* siinus-, sinuatriaal-, Keith-Flacki sõlm
vt **nœud de Keith et Flack**

oreillette *s.f* koda
~ **droite** parem koda, ~ **gauche** vasak koda

orifice *s.m* suue, avaus
~ **aortique** aordisuue, ~ **de l'artère coronaire** koronaarsiinus, pärgarteri suue, pärgurge

paroi *s.f* sein, vahesein
~ **de l'aorte** aordi sein, ~ **de l'artère** arteri sein, ~ **du ventricule** vatsakese sein

péricarde *s.m* perikard, südamepaun

péricardique *adj* perikardi-, südamepauna-

plaquette *s.f* trombotsüüt, vereliistak
vt **thrombocyte**

plasma *s.m* plasma

réseau de Purkinje *s.m* Purkinje (Purkyně) kiud

septum interventriculaire *s.m* vatsakeste vahesein
vt **cloison interventriculaire**

sillon interventriculaire *s.m* vatsakestevaheline vagu

supraventriculaire *adj* supraventrikulaar-, supraventrikulaarne

système His-Purkinje *s.m* His-Purkinje süsteem

thrombocyte *s.m* trombotsüüt, vereliistak
vt **plaquette**

tissu *s.m* kude

tronc pulmonaire *s.m* kopsutüvi

vaisseau *s.m* (vere)soon
~ **artériel** arteriaalne veresoon, arter, ~**x capillaires** kapillaarid

valve *s.f* klapp
vt **valvule**, ~ **aortique** aordiklapp, ~ **cardiaque** südameklapp, ~ **mitrale**, ~ **bicuspid**
mitraal-, kahehõlmane klapp, ~ **tricuspide** trikuspidaal-, kolmehõlmane klapp, ~
auriculo-ventriculaire atrioventrikulaar-, hõlmine klapp

valvulaire *adj* klapi-

valvule *s.f* klapp
vt **valve**, ~ **auriculo-ventriculaire droite** parem atrioventrikulaar-, trikuspidaal-,
kolmehõlmane klapp (vt **valve tricuspide**), ~ **auriculo-ventriculaire gauche** vasak
atrioventrikulaar-, mitraal-, kahehõlmane klapp (vt **valve mitrale**, **valve bicuspid**), ~ **de**
l'artère pulmonaire kopsuarteriklapp, ~ **pulmonaire** kopsutüve klapp, ~ **semi-lunaire**
de l'artère pulmonaire kopsuarteri poolkuuklapp

veine *s.f* veen
~ **s pulmonaires** kopsuveenid

veine cave *s.f* õõnesveen
~ **inférieure** alumine õõnesveen, ~ **supérieure** ülemine õõnesveen

veine pulmonaire *s.f* kopsuveen
~ **droite** parem kopsuveen, ~ **gauche** vasak kopsuveen

veineux, -euse *adj* venoosne

ventriculaire *adj* ventrikulaar-, ventrikulaarne, vatsakeste

ventricule *s.m* ventrikkel, vatsake
~ **droit** parem vatsake, ~ **gauche** vasak vatsake

5.2 Südame füsioloogia

activité cardiaque s.f südametegevus

~ **irrégulière** ebaregulaarne südametegevus, ~ **lente** aeglane südametegevus, ~ **rapide** kiire südametegevus, ~ **régulière** regulaarne südametegevus

augmentation s.f tõus, tõusmine

~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu tõus, ~ **du débit cardiaque** südame minutimahu tõus

battre v./lööma

le cœur bat süda lööb

bradycardie s.f bradükardia, südame aeglane löögisagedus

circulation s.f ringe, ringlemine

~ **sanguine** (e ~ **du sang**) vereringe, vere ringlemine

circulation collatérale s.f kollateraalaringe, kollateraalne vereringe

coagulation s.f verehüübimine, koagulatsioon

une anomalie de la ~ verehüübivuse anomaalia

contracter (se) v.t kontraheeruma, kokku tõmbuma

contraction s.m kontraktsioon, kokkutõmme; -tõmbumine

capacité de ~ du cœur südame kokkutõmbevõime, ~ **du cœur** südame kokkutõmbumine, ~ **du ventricule** vatsakese kokkutõmbumine

débit cardiaque (e ~ **du cœur**) s.m südame minutimaht (l/min)

augmentataion du ~ südame minutimahu suurenemine, **réduction du** ~ südame minutimahu vähenemine

diastole s.f diastol, südame lõõgastumine

~ **des oreillettes** kodade diastol, ~ **ventriculaire** (e ~ **des ventricules**) vatsakeste diastol

diastolique adj diastoolne

éjecter v.tr väljutama, paiskama

~ **le sang** verd väljutama

éjection de sang s.f vere väljutamine, paiskamine

étanchement s.m sulgemine, peatamine

~ **du sang** verejooksu sulgemine

étancher v.tr (verejooksu) sulgema, peatama

expiration s.f väljahingamine

en ~ väljahingamisel

flux s.m vool

~ **sanguin** verevool, ~ **sanguin artériel** arteriaalne verevool, ~ **sanguin veineux** venoosne verevool

fonction s.f funktsioon, ülesanne

~ **du cœur** südame funktsioon, ~ **d'éjection du cœur** südame väljutusfunktsioon

fonctionnement *s.m* talitus, töötamine
~ **du cœur** südame talitus

fréquence *s.f* sagedus
~ **cardiaque** südame löögisagedus

gradient de pression *s.m* rõhugradient
~ **transvalvulaire** transvalvulaarne rõhu gradient

impulsion nerveuse *s.f* närviimpulss
vt **influx nerveux**

influx nerveux *s.m* närviimpulss
vt **impulsion nerveuse**

inspiration *s.f* sissehingamine, hingetõmme
en ~ sissehingamisel

organisme *s.m* organism

perméabilité *s.f* permeaablus, läbilaskvus, läbitavus
~ **capillaire** veresoonte läbilaskvus

pouls *s.m* pulss
~ **irrégulier** ebaregulaarne, ebakorrapärane pulss, ~ **régulier** regulaarne, korrapärane pulss

pression artérielle *s.f* arteriaalne (vere)rõhk
vt **tension artérielle**, ~ **diastolique** diastoolne, alumine vererõhk, **élévation de** ~ arteriaalse vererõhu tõus (vt **augmentation de tension artérielle**), ~ **systolique** süstoolne, ülemine vererõhk

ralentissement *s.m* aeglustumine
~ **du cœur** südamegevuse aeglustumine, ~ **du rythme du cœur** südamerütmi aeglustumine

réduction *s.f* vähenemine
~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu vähenemine, ~ **du débit cardiaque** südame minutimahu vähenemine

remplissage *s.m* täitumine
~ **des oreillettes** kodade täitumine, ~ **des ventricules** vatsakeste täitumine, ~ **du cœur** südame täitumine

rénine *s.f* reniin

rythme *s.m* rütm
~ **cardiaque** (e ~ **du cœur**) südamerütm, ~ **sinusal** siinusrütm

sang *s.m* veri
prise de ~ verevõtmine

sinus carotidien *s.m* karotiidsiinus

stagnation du sang *s.f* staas, verevoolu peetus

systole *s.f* süstol, südame kokkutõmme

systolique *adj* süstoolne

tachycardie s.f tahhükardia, südamekloppimine, -pekslemine
~ **intermittente** paroksüsmaalne-, vahelduv tahhükardia, ~ **ventriculaire** ventrikulaarne e vatsakeste tahhükardia, ~ **supraventriculaire** supraventriukulaarne e kodade tahhükardia

tension s.f rõhk
~ **artérielle** arteriaalne vererõhk, ~ **artérielle basse** madal arteriaalne vererõhk, ~ **de la paroi de l'aorte** aordiseina rõhk, ~ **artérielle haute** kõrge arteriaalne vererõhk, ~ **artérielle labile** kõikum e hüplev arteriaalne vererõhk, ~ **veineuse** venoosne rõhk

5.3 *Südame tervislik seisund*

abcès s.m abtsess, mädakolle

affection s.f haigus, haigestumine
~ **fréquente** sage haigus, ~ **grave** tõsine, raske haigus, ~ **récurrente** retsidiveeruv, korduv haigus

aggravation s.f halvenemine; tüsistus
~ **progressive** järkjärguline halvenemine

aggraver (s') v.i halvenema; tüsistuma

aigu, -ë adj äge

anévrisme (anévrisme) s.m aneurüsm, tuiksoonelaiend
~ **de l'aorte abdominale** kõhuaordi aneurüsm

angine de poitrine s.f stenokardia, rinnaangiin

anomalie s.f anomaalia, väärarend, -areng

anticoagulation s.f antikoagulatsioon

apport s.m varustus, varustamine
~ **de sang** verevarustus, ~ **d'oxygène** hapnikuvarustus, **manque d'~ de sang** verevarustuse puudulikkus

arrêt du cœur s.m südameseiskus

artérite s.f arteriit, arterite põletik

arythmie s.f arütmia
~ **cardiaque** südame arütmia, ~ **sinusale** siinusalrütmia, ~ **ventriculaire** vatsakeste arütmia

asystolie s.f asüstoolia

athéromateux, -euse adj ateromatoosne, aterosklerootiline

athérome s.m ateroom, aterosklerootiline naast
vt **plaque d'athérome, plaque de cholestérol**, ~ **aortique** aordi ateroom

athérosclérose s.f ateroskleroos, aterioskleroos, veresoonte lupjumine

atrophie s.f atroofia, kõhetumine, kehaosa v elundi vähenemine

atrophier (s') *v.i* atrofeeruma, kõhetuma, (haiglaslikult) vähenema

atteinte *s.f* kahjustus, vigastus

~ **de la paroi de l'artère** arteri seina kahjustus, ~ **des artères du cœur** südame arterite kahjustus, ~ **des valves du cœur** südameklappide kahjustus, ~ **virale du muscle cardiaque** südamelihase viiruslik kahjustus

bloc auriculo-ventriculaire *s.m* atrioventrikulaar-, atrioventrikulaarne blokaad

~ **aigu** äge atrioventrikulaarblokaad, ~ **chronique** krooniline atrioventrikulaarblokaad, ~ **complet** totaalne, täielik atrioventrikulaarblokaad, ~ **congénital** kaasasündinud atrioventrikulaarblokaad, ~ **du deuxième (2ème) degré** teise astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **du premier (1er) degré** esimese astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **du troisième (3ème) degré** kolmanda astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **post-opératoire** operatsioonijärgne atrioventrikulaarblokaad

boucher *v.tr* ummistama, topistama

vt **obstruer**, ~ **l'artère** arterit ummistama

caillot de sang *s.m* tromb, (vere)hüüve

calcifié, -e *adj* kaltsifitseerunud, lubjastunud

artère ~**ée** lubjastunud arter

cardiaque *adj* südame-, kardialne

cardiopathie *s.f* südamerike, -haigus

vt **maladie du cœur**, ~ **acquise** omandatud südamerike, ~ **congénitale** kaasasündinud südamerike

cardiovasculaire *adj* kardiovaskulaarne, südameveresoonkonna

choc cardiogénique *s.m* kardiogeenne šokk

chronique *adj* krooniline

chute *s.f* langus

~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu langus

coagulation *s.f* koagulatsioon, (vere) hüübimine

coarctation *s.f* koarktatsioon, kitsenemine, ahenemine

vt **rétrécissement**, **sténose**, ~ **aortique** aordi koarktatsioon

communication inter-auriculaire *s.f* kodadevaheseina defekt (DSA)

communication inter-ventriculaire *s.f* vatsakestevaheseina defekt (DSV)

complication *s.f* komplikatsioon, tüsistus

vt **séquelles**

contusion *s.f* kontusioon, põrutus

déchirement *s.m* rebenemine

vt **rupture**, ~ **de l'artère** arteri rebenemine

décompensation *s.f* dekompensatsioon, vaegkompensatsioon

~ **cardiaque** kardialne e südame dekompensatsioon

défibrillateur *s.m* defibrillaator
~ **implantable** implanteeritav defibrillaator

déficit *s.m* puudus, puudulikkus

dégénératif, -ive *adj* degeneratiivne

difficulté *s.f* raskus; takistus
~ **respiratoire** hingamisraskus

dilatation *s.f* dilatatsioon, laienemine, laienemus
~ **de l'aorte** aordi dilatatsioon, aordi aneurüsm, ~ **de l'oreillette** kodade dilatatsioon, ~ **des cavités du cœur** südamekambrite dilatatsioon

dilaté, -e *adj* dilateeritud, laienenud

dilater (se) *v.i* dilateeruma, laienema

dissection aortique *s.f* aordi dissektsioon, dissekatsioon
~ **aiguë** äge aordi dissektsioon, ~ **chronique** aordi krooniline dissektsioon

douleur *s.m* valu
~ **dans la poitrine** valu rinnas, ~ **thoracique** rindkerevalu, ~ **transitoire** mööduv valu

dysfonctionnement *s.m* funktsioneerimis-, talitlushäire

embolie *s.f* emboolia, veresoone topistumine
~ **artérielle** arteriaalne emboolia, ~ **mitrale** mitraal-, mitraalklapi puudulikkus, mitraalregurgitatsioon, ~ **pulmonaire** kopsuemboolia, kopsuarteri trombemboolia (KATE), ~ **pulmonaire massive** massiivne kopsuarteri trombemboolia, ~ **pulmonaire récidivant** retsidiveeruv kopsuarteri trombemboolia

embolique *adj* embooliline

endocardite *s.f* endokardiit
~ **infectieuse** infektsioosne, nakkuslik endokardiit, ~ **rhumatismale** reumaatiline endokardiit

épaississement *s.m* paksenemine, tihenemine; tihend, paksend
~ **du péricarde** perikardi paksenemine

épanchement péricardique *s.m* perikardi tamponaad
vt **tamponnade péricardique**

essoufflement *s.m* hingeldamine; hingeldus

étendue de l'infarctus *s.f* infarkti ulatus

extracardiaque *adj* ekstrakardiaalne, südameväline
cause ~ südameväline põhjus

extrasystole *s.f* ekstrasüstol, vahelöök
~ **ventriculaire** ventrikulaarne ekstrasüstol, ~ **provenant du ventricule** ventrikulaarse lähtega ekstrasüstol, ~ **supraventriculaire** supraventrikulaarne ekstrasüstol

facteur *s.m* faktor, tegur
~ **de risque cardiovasculaire** kardiovaskulaarne riskifaktor

faux chenail *s.m* ebavalendik

fibrillation *s.f* fibrillatsioon, virvendus
 ~ **auriculaire** (e ~ **de l'oreillette**) kodade virvendusarütmia, ~ **ventriculaire** vatsakeste virvendus

fibrose *s.f* fibroos, sidekoestumine
 ~ **du muscle du cœur** müokardi fibroos

fièvre *s.f* palavik

fluidifier *v.tr* vedeldama, veeldama
 ~ **le sang** verd vedeldama

flutte *s.f* laperdus
 ~ **de l'oreillette** kodade laperdus

forme *s.f* vorm
 ~ **aiguë** äge vorm, ~ **chronique** krooniline vorm, ~ **subaiguë** alaäge vorm

fuite de sang *s.f* verevool

greffe *s.f* transplantatsioon, siirdamine
 ~ **cardiaque** südamesiirdamine

greffer *v.tr* transplanteerima, siirdama

hématome *s.m* hematoom, verevalum kudedes

hémorragie *s.f* hemorraagia, verejooks
 ~ **du cerveau** ajuhemorraagia

hyperpression *s.f* kõrgenenud vererõhk
 vt **hypertension**

hypertendu, -e *adj* hüpertooniline

hypertension *s.f* hüpertoonia, hüpertensioon, kõrgenenud vererõhk, kõrgvererõhutõbi
 vt **hyperpression**, ~ **artérielle** arteriaalne hüpertensioon, ~ **de l'artère pulmonaire** (e ~ **dans l'artère pulmonaire**) kopsuarteri hüpertensioon, **degré d'** ~ hüpertensiooni aste

hypertrophie *s.f* hüpertroofia
 ~ **cardiaque** (e ~ **du cœur**) südame hüpertroofia, ~ **du ventricule gauche** vasaku vatsakese hüpertroofia, ~ **du ventricule droite** parema vatsakese hüpertroofia, ~ **du muscle du cœur** müokardi-, südamelihase hüpertroofia

hypertrophier (se) *v.i* hüpertrofeeruma, suurenema

hypotension *s.f* hüpotensioon, madal vererõhk
 ~ **artérielle pulmonaire** kopsuarteri hüpotensioon, **degré d'** ~ hüpotensiooni aste, ~ **orthostatique** ortostaatiline hüpotensioon

implantable *adj* implanteeritav, paigaldatav

infarctus *s.m* infarkt
 ~ **du myocarde** müokardi-, südamelihase infarkt

infection *s.f* infektsioon, nakkus

inflammation *s.f* põletik
 ~ **du péricarde** perikardiit, südamepaunapõletik (vt **péricardite**)

insuffisance *s.f* insufitsientsus, puudulikkus
~ **aortique** aordiklapi puudulikkus, ~ **cardiaque** südame puudulikkus, ~ **cardiaque évoluée** raske südamepuudulikkus, ~ **cardiaque gauche** (e ~ **ventricule gauche**) vasaku vatsakese puudulikkus, südame vasaku poole puudulikkus, ~ **cardiaque droite** (e ~ **ventriculaire droite**) parema vatsakese puudulikkus, südame parema poole puudulikkus, ~ **cardiaque progressive** progresseeruv südamepuudulikkus, ~ **de la valve aortique** aordiklapi puudulikkus, ~ **de la valve mitrale**, ~ **mitrale** mitraalklapi-, mitraalpuudulikkus, ~ **mitrale dégénérative** degeneratiivne mitraalklapi puudulikkus, ~ **de la valve tricuspide** trikuspidaalklapi puudulikkus, ~ **veineuse** venoosne puudulikkus

ischémie *s.f* isheemia

lésé, -e *adj* kahjustatud, vigastatud

lésion artérielle *s.f* arteri lesioon, arteri haavand

maladie *s.f* haigus, haigestumine
~ **fréquente** sage haigus, ~ **rare** harv haigus, ~ **réfractaire** ravirefraktaarne haigus, ravimitele allumatu, ravimitega mittemõjustatav haigus

maladie du cœur *s.f* südamerike, -haigus
vt cardiopathie ~ **acquise** omandatud südamerike, ~ **congénitale** kaasasündinud südamerike

malformation cardiaque *s.f* (kaasasündinud) südamerike
vt maladie du cœur

manifester (se) *v.i* ilmnema, avalduma

mort subite *s.f* äkksurm

myocardiopathie *s.f* müokardiopaatia
~ **dilatée** dilateeruv müokardiopaatia, ~ **hypertrophique** hüpertroofiline müokardiopaatia, ~ **restrictive** restriktiivne müokardiopaatia

myocardite *s.f* müokardiit, südamelihase põletik
~ **virale** viiruslik müokardiit

myxome *s.m* müksoom
~ **de l'oreillette** kodade müksoom

obésité *s.f* ülekaalulisus, tüsedus

oblitération *s.f* obliteratsioon, ummistumine, topistumine
~ **partielle** osaline ummistumine, ~ **totale** täielik ummistumine

obstruction *s.f* obstruktsioon, umbumine, topistumine

obstruer *v.tr* ummistama, topistama
vt **boucher**

occlusion *s.f* oklusioon, sulgus
~ **artérielle** arteri oklusioon

œdème *s.m* ödeem, turse, paistetud
~ **aigu pulmonaire** äge kopsuturse, ~ **diffus** difuusne ödeem, ~ **généralisé** generaliseerunud, üldine turse e anasarka, ~ **localisé** lokaalne turse, ~ **réfractaire** refraktaarne ödeem, ravimitele allumatu, ravimitega mittemõjustatav ödeem

oppression *s.f* rõhumine, surve

~ **dans la poitrine** rõhumistunne rinnus, surve rinnus

palpitation *s.f* pekslemine

~ **s cardiaques** (e ~ **s de cœur**) südamepekslemine, -kloppimine

pathologie *s.f* patoloogia

~ **cardio-pulmonaire** kardiopulmonaarne patoloogia

péricardite *s.f* perikardiit, südamepaunapõletik

vt **inflammation du péricarde**, ~ **bactérienne** bakteriaalne perikardiit, ~ **constrictive** konstriktiivne perikardiit, krooniline ahendav perikardiit, ~ **chronique** krooniline perikardiit, ~ **tuberculeuse** (e ~ **due à la tuberculose**) tuberkuloosne -, tuberkuloosist tingitud perikardiit, ~ **due à un cancer** vähist tingitud perikardiit, ~ **due à une maladie du système immunitaire** immuunsüsteemihaigusest tingitud perikardiit, ~ **infectieuse** infektsioosne, nakkuslik perikardiit, ~ **post-infarctus** infarktjärgne perikardiit, ~ **sèche** kuiv perikardiit, ~ **virale** viiruslik perikardiit

persistance du canal artériel *s.f* avatud arteriaalne juha, avatud Botalli juha (PDA)

perte de connaissance *s.f* teadvuse-, meelemärkuse kaotus

~ **complète** täielik teadvusekaotus

phase aiguë *s.f* äge faas

~ **de l'infarctus du myocarde** müokardiinfarkti äge faas

plaie *s.f* haav, haavand

~ **artérielle** arteriaalne haavand

plaque *s.f* naast

~ **d'athérome**, ~ **de cholestérol** aterosklerootiline naast (vt **athérome**)

pleuropulmonaire *adj* vistseraalne pleura, kopsupleura

prolapsus *s.m* prolaps, väljalange, -langemine, -sopistus

~ **mitral** mitraalprolaps, ~ **valvulaire mitral**, ~ **de la valve mitrale** mitraalklapi prolaps

prothèse *s.f* protees

~ **aortique** aordiprotees, **bio** ~ bioprotees, ~ **biologique** bioloogiline protees, ~ **d'une valve cardiaque** südameklapi protees, ~ **mécanique** mehaaniline protees, ~ **metallique** metallprotees, ~ **valvulaire** tehislik südameklapp, ~ **valvulaire mitrale** mitraalklapi protees

récidivant, -e *adj* retsidiveeruv, korduv

récidive *s.f* retsidiiv, taaspuhkemine

reflux *s.m* refluks, tagasivool

~ **de sang** vere tagasivool

régurgitation aortique *s.f* aordi e aortaalne regurgitatsioon, aortaalne tagasivool

remplacement *s.m* asendamine

~ **de la valve aortique** aordiklapi asendamine, ~ **de la valve mitrale** mitraalklapi asendamine, ~ **par une prothèse** proteesiga asendamine

reperfusion *s.f* reperfusioon, verevarustuse taastamine

~ **du muscle cardiaque** südamelihase reperfusioon

rétenction *s.f* retentsioon, peetus
~ **de sel** soola retentsioon

rétrécir *v.i* ahenema, kitsenema

rétrécissement *s.m* stenoos, ahenemine, kitsenemine
vt **coarctation**, **sténose**, ~ **aortique** aordi ahenemine, ~ **des artères carotides** unearterite ahenemine, ~ **mitral** mitraalklapi ahenemine

rhumatisme *s.m* reuma, reumaatiline palavik
~ **articulaire** liigesereuma

rupture *s.f* ruptuur, rebend
vt **déchirement**, ~ **complète** täielik rebend (vt **rupture totale**), ~ **d'anévrisme de l'aorte** aordi aneurüsmi rebend, ~ **de cordage** kõõluskeeliku rebend, ~ **de l'aorte** aordi rebend, ~ **de la paroi du cœur** südameseina rebend, ~ **du muscle papillaire** papillaarlihase rebend, ~ **partielle** osaline rebend, ~ **totale** täielik rebend (vt **rupture complète**)

saignement *s.m* verejooks, veritsus

sain, -e *adj* terve, kahjustamata
cœur ~ terve süda

séquelles *pl.s.f* tüsistus, komplikatsioon
vt **complication**

souffle cardiaque *s.m* südamekahin

stade *s.m* staadium, faas, järk
au ~ précoce varases staadiumis, **au ~ tardif** hilises staadiumis

sténose *s.f* stenoos, ahenemine
vt **coarctation**, **rétrécissement**, ~ **aortique** aordi stenoos, ~ **de la valve aortique** aordiklapi stenoos, ~ **mitrale** mitraalklapi stenoos

subaigu, -ë *adj* alaäge

surcharge *s.f* ülekoormus
~ **de pression** rõhu ülekoormus, ~ **de volume** mahu ülekoormus, ~ **du ventricule droit** parema vatsakese ülekoormus, ~ **du ventricule gauche** vasaku vatsakese ülekoormus

symptôme *s.m* sümptom, sümptoom, näht (nähu)

syncope *s.f* sünnkoop, (süva)minestus
~ **vagale** vagealne sünnkoop, ~ **vasovagale** vasovagealne sünnkoop

syndrome *s.m* sündroom
~ **de Marfan** Marfani sündroom, ~ **de Stokes-Adams** Adams-Stokes-Morgani sündroom, ~ **de Wolf-Parkinson-White** Wolff-Parkinson-White'i sündroom

tamponnade *s.f* tamponaad
~ **cardiaque** südame tamponaad, ~ **péricardique** perikardi e perikardiaalne tamponaad, südamepaunaõõne tamponaad (vt **épanchement péricardique**)

taux *s.m* norm, tase
~ **de cholestérol** kolesterooli tase

tétralogie de Fallot *s.f* Fallot' tetraad, Fallot' tetraloogia

thrombose *s.f* tromboos

trouble cérébrovasculaire *s.m* tserebrovaskulaarne häire

trouble de la conduction *s.m* juhtehäire, juhtehäired
~ **cardiaque** südame juhtehäired

trouble du rythme *s.m* rütmihäire
~ **cardiaque** südame rütmihäire, ~ **de l'oreillette** koja rütmihäire, ~ **ventriculaire** (e ~ **du ventricule**) vatsakeste rütmihäire

tumeur *s.f* tuumor, kasvaja
~ **du cœur** südame kasvaja, ~ **du péricarde** perikardi kasvaja

vasculaire cérébral *adj* tserebrovaskulaar-, tserebrovaskulaarne, peaajuveresoonte-

6 TEEMASID KOKKUVÕTTEV SÕNASTIK

abcès *s.m* abtsess, mädakolle

activité cardiaque *s.f* südametegevus

~ **irrégulière** ebaregulaarne südametegevus, ~ **lente** aeglane südametegevus, ~ **rapide** kiire südametegevus, ~ **régulière** regulaarne südametegevus

affection *s.f* haigus, haigestumine

~ **fréquente** sage haigus, ~ **grave** tõsine, raske haigus, ~ **récidivante** retsidiveeruv, korduv haigus

aggravation *s.f* halvenemine; tüsistus

~ **progressive** järkjärguline halvenemine

aggraver (s') *v.i* halvenema; tüsistuma

aigu, -ë *adj* äge

anévrisme (anévrisme) *s.m* aneurüsm, tuiksoonelaiend

~ **de l'aorte abdominale** kõhuaordi aneurüsm

angine de poitrine *s.f* stenokardia, rinnaangiin

anomalie *s.f* anomaalia, väärarend, -areng

anticoagulation *s.f* antikoagulatsioon

aorte *s.f* aort

~ **abdominale** kõhuaort, ~ **ascendante** ülenev aort, ~ **descendante** alanev aort, ~ **thoracique** rinnaaort

aortique *adj* aordi-

apex *s.m* südame tipp

apport *s.m* varustus, varustamine

~ **de sang** verevarustus, ~ **d'oxygène** hapnikuvarustus, **manque d'~ de sang** verevarustuse puudulikkus

arrêt du cœur *s.m* südameseiskus

artère *s.f* arter, tuiksoon

~ **carotide** karotiid-, unearter, ~ **carotide commune** ühine unearter, ~ **carotide externe** välimine unearter, ~ **carotide interne** sisemine unearter, ~ **coronaire** koronaar, koronaar-, pärgarter, ~ **coronaire droite** parem pärgarter, ~ **coronaire gauche** vasak pärgarter, ~ **du cerveau** ajuarter, ~ **pulmonaire** kopsuarter, ~ **pulmonaire droite** parem kopsuarter, ~ **pulmonaire gauche** vasak kopsuarter, ~ **sous clavière** subklavikulaar-, rangluualunearter

artériel, -le *adj* arteri-, arteriaalne

artérite *s.f* arteriit, arterite põletik

arythmie *s.f* arütmia

~ **cardiaque** südame arütmia, ~ **sinusale** siinusarütmia, ~ **ventriculaire** vatsakeste arütmia

asystolie *s.f* asüstoolia

athéromateux, -euse *adj* ateromatoosne, aterosklerootiline

athérome *s.m* ateroom, aterosklerootiline naast
vt **plaque d'athérome, plaque de cholestérol**, ~ **aortique** aordi ateroom

athérosclérose *s.f* ateroskleroos, ateroskleroos, veresoonte lupjumine

atrophie *s.f* atroofia, kõhetumine, kehaosa v elundi vähenemine

atrophier (s') *v.i* atrofeeruma, kõhetuma, (haiglaslikult) vähenema

atteinte *s.f* kahjustus, vigastus
~ **de la paroi de l'artère** arteri seina kahjustus, ~ **des artères du cœur** südame arterite kahjustus, ~ **des valves du cœur** südameklappide kahjustus, ~ **virale du muscle cardiaque** südamelihase viiruslik kahjustus

augmentation *s.f* tõus, tõusmine
~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu tõus, ~ **du débit cardiaque** südame minutimahu tõus

auriculaire *adj* atrio-, koja-

auricule *s.f* südamekõrv
~ **droite** parem südamekõrv, ~ **gauche** vasak südamekõrv

auriculo-ventriculaire *adj* atrioventrikulaar-, atrioventrikulaarne

battre *v./* lööma
le cœur bat süda lööb

bloc auriculo-ventriculaire *s.m* atrioventrikulaar-, atrioventrikulaarne blokaad
~ **aigu** äge atrioventrikulaarblokaad, ~ **chronique** krooniline atrioventrikulaarblokaad, ~ **complet** totaalne, täielik atrioventrikulaarblokaad, ~ **congénital** kaasasündinud atrioventrikulaarblokaad, ~ **du deuxième (2ème) degré** teise astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **du premier (1er) degré** esimese astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **du troisième (3ème) degré** kolmanda astme atrioventrikulaarblokaad, ~ **post-opératoire** operatsioonijärgne atrioventrikulaarblokaad

boucher *v.tr* ummistama, topistama
vt **obstruer**, ~ **l'artère** arterit ummistama

bradycardie *s.f* bradükardia, südame aeglane löögisagedus

caillot de sang *s.m* tromb, (vere)hüüve

calcifié, -e *adj* kaltsifitseerunud, lubjastunud
artère ~ée lubjastunud arter

canal artériel *s.m* arterioos-, arteriaalne juha, Botalli juha

capillaire *s.m, adj* 1) kapillaar 2) kapillaarne

cardiaque *adj* südame-, kardiaalne

cardiopathie *s.f* südamerike, -haigus
vt **maladie du cœur**, ~ **acquise** omandatud südamerike, ~ **congénitale** kaasasündinud südamerike

cardiovasculaire *adj* kardiovaskulaarne, südameveresoonkonna

cavité du cœur *s.f* südamekamber

choc cardiogénique *s.m* kardiogeenne šokk

chronique *adj* krooniline

chute *s.f* langus
~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu langus

circulation *s.f* ringe, ringlemine
~ **sanguine (e ~ du sang)** vereringe, vere ringlemine

circulation collatérale *s.f* kollateraalringe, kollateraalne vereringe

cloison interventriculaire *s.f* vatsakeste vahesein
vt **septum interventriculaire**

coagulation *s.f* verehüübimine, koagulatsioon
une anomalie de la ~ verehüübivuse anomaalia

coagulation *s.f* koagulatsioon, (vere) hüübimine

coarctation *s.f* koarktatsioon, kitsenemine, ahenemine
vt **rétrécissement, sténose, ~ aortique** aordi koarktatsioon

cœur *s.m* süda

communication inter-auriculaire *s.f* kodadevaheseina defekt (DSA)

communication inter-ventriculaire *s.f* vatsakestevaheseina defekt (DSV)

complication *s.f* komplikatsioon, tüsistus
vt **séquelles**

contracter (se) *v.t* kontraheeruma, kokku tõmbuma

contraction *s.m* kontraktsioon, kokkutõmme; -tõmbumine
capacité de ~ du cœur südame kokkutõmbevõime, ~ **du cœur** südame kokkutõmbumine, ~ **du ventricule** vatsakese kokkutõmbumine

contusion *s.f* kontusioon, põrutus

cordage (tendineux) *s.m* kõõluskeelik, horda

crosse aortique *s.f* aordikaar

débit cardiaque (e ~ du cœur) *s.m* südame minutimaht (l/min)
augmentaion du ~ südame minutimahu suurenemine, **réduction du** ~ südame minutimahu vähenemine

déchirement *s.m* rebenemine
vt **rupture, ~ de l'artère** arteri rebenemine

décompensation *s.f* dekompensatsioon, vaegkompensatsioon
~ **cardiaque** kardiaalne e südame dekompensatsioon

défibrillateur *s.m* defibrillaator
~ **implantable** implanteeritav defibrillaator

déficit *s.m* puudus, puudulikkus

dégénératif, -ive *adj* degeneratiivne

diaphragme *s.m* diafragma

diastole *s.f* diastol, südame lõõgastumine

~ **des oreillettes** kodade diastol, ~ **ventriculaire** (e ~ **des ventricules**) vatsakeste diastol

diastolique *adj* diastoolne

difficulté *s.f* raskus; takistus

~ **respiratoire** hingamisraskus

dilatation *s.f* dilatatsioon, laienemine, laienemus

~ **de l'aorte** aordi dilatatsioon, aordi aneurüsm, ~ **de l'oreillette** kodade dilatatsioon, ~ **des cavités du cœur** südamekambrite dilatatsioon

dilaté, -e *adj* dilateeritud, laienenud

dilater (se) *v.i* dilateeruma, laienema

dissection aortique *s.f* aordi dissektsioon, dissekatsioon

~ **aiguë** äge aordi dissektsioon, ~ **chronique** aordi krooniline dissektsioon

douleur *s.m* valu

~ **dans la poitrine** valu rinnas, ~ **thoracique** rindkerevalu, ~ **transitoire** mööduv valu

dysfonctionnement *s.m* funktsioneerimis-, talitlushäire

éjecter *v.tr* väljutama, paiskama

~ **le sang** verd väljutama

éjection de sang *s.f* vere väljutamine, paiskamine

embolie *s.f* emboolia, veresoone topistumine

~ **artérielle** arteriaalne emboolia, ~ **mitrale** mitraal-, mitraalklapi puudulikkus, mitraalregurgitatsioon, ~ **pulmonaire** kopsuemboolia, kopsuarteri trombemboolia (KATE), ~ **pulmonaire massive** massiivne kopsuarteri trombemboolia, ~ **pulmonaire récidivant** retsidiveeruv kopsuarteri trombemboolia

embolique *adj* embooliline

endocarde *s.m* endokard, südame sisekest

endocardite *s.f* endokardiit

~ **infectieuse** infektsioosne, nakkuslik endokardiit, ~ **rhumatismale** reumaatiline endokardiit

entrée de l'aorte *s.f* aordisuistik

épaississement *s.m* paksenemine, tihenemine; tihend, paksend

~ **du péricarde** perikardi paksenemine

épanchement péricardique *s.m* perikardi tamponaad

vt **tamponnade péricardique**

érythrocyte *s.m* erütrotsüüt, punane verelibele
vt **globule rouge**

essoufflement *s.m* hingeldamine; hingeldus

étanchement *s.m* sulgemine, peatamine
~ **du sang** verejooksu sulgemine

étancher *v.tr* (verejooksu) sulgema, peatama

étendue de l'infarctus *s.f* infarkti ulatus

expiration *s.f* väljahingamine
en ~ väljahingamisel

extracardiaque *adj* ekstrakardiaalne, südameväline
cause ~ südameväline põhjus

extrasystole *s.f* ekstrasüstol, vahelöök
~ **ventriculaire** ventrikulaarne ekstrasüstol, ~ **provenant du ventricule** ventrikulaarse
lähtega ekstrasüstol, ~ **supraventriculaire** supraventrikulaarne ekstrasüstol

facteur *s.m* faktor, tegur
~ **de risque cardiovasculaire** kardiovaskulaarne riskifaktor

faisceau de His *s.m* Hisi-, atrioventrikulaarkimp
branche droite du ~ Hisi kimbu parem säär, **branche gauche du** ~ Hisi kimbu vasak
säär

faux chenail *s.m* ebavalendik

fibrillation *s.f* fibrillatsioon, virvendus
~ **auriculaire (e ~ de l'oreillette)** kodade virvendusarütmia, ~ **ventriculaire** vatsakeste
virvendus

fibrose *s.f* fibroos, sidekoestumine
~ **du muscle du cœur** müokardi fibroos

fièvre *s.f* palavik

fluidifier *v.tr* vedeldama, veeldama
~ **le sang** verd vedeldama

flutte *s.f* laperdus
~ **de l'oreillette** kodade laperdus

flux *s.m* vool
~ **sanguin** verevool, ~ **sanguin artériel** arteriaalne verevool, ~ **sanguin veineux**
venoosne verevool

fonction *s.f* funktsioon, ülesanne
~ **du cœur** südame funktsioon, ~ **d'éjection du cœur** südame väljutusfunktsioon

fonctionnement *s.m* talitus, töötamine
~ **du cœur** südame talitus

forme *s.f* vorm
~ **aiguë** äge vorm, ~ **chronique** krooniline vorm, ~ **subaiguë** alaäge vorm

fossette ovale *s.f* ovaalauk, -mulk

fréquence *s.f* sagedus
~ **cardiaque** südame löögisagedus

fuite de sang *s.f* verevool

globule *s.m* libe
~ **blanc** leukotsüüt, valge verelible (vt **leucocyte**), ~ **rouge** erütrotsüüt, punane verelible (vt **érythrocyte**), ~ **sanguin** (e ~ **du sang**) verelible

gradient de pression *s.m* rõhugradient
~ **transvalvulaire** transvalvulaarne rõhu gradient

greffe *s.f* transplantatsioon, siirdamine
~ **cardiaque** südamesiirdamine

greffer *v.tr* transplanteerima, siirdama

hématome *s.m* hematoom, verevalum kudedes

hémorragie *s.f* hemorraagia, verejooks
~ **du cerveau** ajuhemorraagia

hyperpression *s.f* kõrgenenud vererõhk
vt **hypertension**

hypertendu, -e *adj* hüpertooniline

hypertension *s.f* hüpertoonia, hüpertensioon, kõrgenenud vererõhk, kõrgvererõhutõbi
vt **hyperpression**, ~ **artérielle** arteriaalne hüpertensioon, ~ **de l'artère pulmonaire** (e ~ **dans l'artère pulmonaire**) kopsuarteri hüpertensioon, **degré d'** ~ hüpertensiooni aste

hypertrophie *s.f* hüpertroofia
~ **cardiaque** (e ~ **du cœur**) südame hüpertroofia, ~ **du ventricule gauche** vasaku vatsakese hüpertroofia, ~ **du ventricule droite** parema vatsakese hüpertroofia, ~ **du muscle du cœur** müokardi-, südamelihase hüpertroofia

hypertrophier (se) *v.i* hüpertrofeeruma, suurenema

hypotension *s.f* hüpotensioon, madal vererõhk
~ **artérielle pulmonaire** kopsuarteri hüpotensioon, **degré d'** ~ hüpotensiooni aste, ~ **orthostatique** ortostaatiline hüpotensioon

implantable *adj* implanteeritav, paigaldatav

impulsion nerveuse *s.f* närviimpulss
vt **influx nerveux**

infarctus *s.m* infarkt
~ **du myocarde** müokardi-, südamelihase infarkt

infection *s.f* infektsioon, nakkus

inflammation *s.f* põletik
~ **du péricarde** perikardiit, südamepaunapõletik (vt **péricardite**)

influx nerveux *s.m* närviimpulss
vt **impulsion nerveuse**

inspiration *s.f* sissehingamine, hingetõmme
en ~ sissehingamisel

insuffisance *s.f* insufitsientsus, puudulikkus
~ **aortique** aordiklapi puudulikkus, ~ **cardiaque** südame puudulikkus, ~ **cardiaque évoluée** raske südamepuudulikkus, ~ **cardiaque gauche** (e ~ **ventricule gauche**) vasaku vatsakese puudulikkus, südame vasaku poole puudulikkus, ~ **cardiaque droite** (e ~ **ventriculaire droite**) parema vatsakese puudulikkus, südame parema poole puudulikkus, ~ **cardiaque progressive** progresseeruv südamepuudulikkus, ~ **de la valve aortique** aordiklapi puudulikkus, ~ **de la valve mitrale**, ~ **mitrale** mitraalklapi-, mitraalpuudulikkus, ~ **mitrale dégénérative** degeneratiivne mitraalklapi puudulikkus, ~ **de la valve tricuspidale** trikuspidalklapi puudulikkus, ~ **veineuse** venoosne puudulikkus

ischémie *s.f* isheemia

lésé, -e *adj* kahjustatud, vigastatud

lésion artérielle *s.f* arteri lesioon, -haavand

leucocyte *s.m* leukotsüüt, valge verelibele
vt **globule blanc**

maladie *s.f* haigus, haigestumine
~ **fréquente** sage haigus, ~ **rare** harv haigus, ~ **réfractaire** ravirefraktaarne haigus, ravimitega allumatu, ravimitega mittemõjustatav haigus

maladie du cœur *s.f* südamerike, -haigus
vt cardiopathie ~ **acquise** omandatud südamerike, ~ **congénitale** kaasasündinud südamerike

malformation cardiaque *s.f* (kaasasündinud) südamerike
vt maladie du cœur

manifester (se) *v.i* ilmnema, avalduma

membrane *s.f* membraan, kest

mitral, -e *adj* mitraalklapi-

mort subite *s.f* äkksurm

muscle *s.m* lihas, muskel
~ **du cœur** müokard, südamelihase (vt **myocarde**), ~ **papillaire** papillaarlihas

myocarde *s.m* müokard, südamelihase
vt **muscle du cœur**

myocardiopathie *s.f* müokardiopaatia
~ **dilatée** dilateeruv müokardiopaatia, ~ **hypertrophique** hüpertroofiline müokardiopaatia, ~ **restrictive** restriktiivne müokardiopaatia

myocardite *s.f* müokardiit, südamelihase põletik
~ **virale** viiruslik müokardiit

myxome *s.m* müksoom
~ **de l'oreillette** kodade müksoom

nerf *s.m* närv

nœud auriculo-ventriculaire *s.m* AV-, atrioventrikluar-, Aschoff-Tawara sõlm
vt **nœud d'Aschoff Tawara**

nœud d'Aschoff Tawara *s.m* Aschoff-Tawara sõlm, AV-, atrioventrikulaarsõlm
vt **nœud auriculo-ventriculaire**

nœud de Keith et Flack *s.m* Keith-Flacki sõlm, siinus-, sinuatriaalsõlm
vt **nœud sinusal**

nœud sinusal *s.m* siinus-, sinuatriaalsõlm, Keith-Flacki sõlm
vt **nœud de Keith et Flack**

obésité *s.f* ülekaalulisus, tusedus

oblitération *s.f* obliteratsioon, ummistumine, topistumine
~ **partielle** osaline ummistumine, ~ **totale** täielik ummistumine

obstruction *s.f* obstruktsioon, umbumine, topistumine

obstruer *v.tr* ummistama, topistama
vt **boucher**

occlusion *s.f* oklusioon, sulgus
~ **artérielle** arteri oklusioon

œdème *s.m* ödeem, turse, paistetud
~ **aigu pulmonaire** äge kopsuturse, ~ **diffus** difuusne ödeem, ~ **généralisé**
generaliseerunud, üldine turse e anasarka, ~ **localisé** lokaalne turse, ~ **réfractaire**
refraktaarne ödeem, ravimitega allumatu, ravimitega mittemõjustatav ödeem

oppression *s.f* rõhumine, surve
~ **dans la poitrine** rõhumistunne rinnus, surve rinnus

oreillette *s.f* koda
~ **droite** parem koda, ~ **gauche** vasak koda

organisme *s.m* organism

orifice *s.m* suue, avaus
~ **aortique** aordisuue, ~ **de l'artère coronaire** koronaarsiinus, pärgarteri suue,
pärgurde

palpitation *s.f* pekslemine
~ **s cardiaques** (e ~ **s de cœur**) südamepekslemine, -kloppimine

paroi *s.f* sein, vahesein
~ **de l'aorte** aordi sein, ~ **de l'artère** arteri sein, ~ **du ventricule** vatsakese sein

pathologie *s.f* patoloogia
~ **cardio-pulmonaire** kardiopulmonaarne patoloogia

péricarde *s.m* perikard, südamepaun

péricardique *adj* perikardi-, südamepauna-

péricardite *s.f* perikardiit, südamepaunapõletik
vt **inflammation du péricarde**, ~ **bactérienne** bakteriaalne perikardiit, ~ **constrictive**
konstriktiivne perikardiit, krooniline ahendav perikardiit, ~ **chronique** krooniline
perikardiit, ~ **tuberculeuse** (e ~ **due à la tuberculose**) tuberkuloosne -, tuberkuloosist
tingitud perikardiit, ~ **due à un cancer** vähist tingitud perikardiit, ~ **due à une maladie**

du système immunitaire immuunsüsteemihaigusest tingitud perikardiit, ~ **infectieuse** infektsioosne, nakkuslik perikardiit, ~ **post-infarctus** infarktjärgne perikardiit, ~ **sèche** kuiv perikardiit, ~ **virale** viiruslik perikardiit

perméabilité *s.f* permeaablus, läbilaskvus, läbitavus
~ **capillaire** veresoonte läbilaskvus

persistance du canal artériel *s.f* avatud arteriaalne juha, avatud Botalli juha (PDA)

perte de connaissance *s.f* teadvuse-, meelemärkuse kaotus
~ **complète** täielik teadvusekaotus

phase aiguë *s.f* äge faas
~ **de l'infarctus du myocarde** müokardiinfarkti äge faas

plaie *s.f* haav, haavand
~ **artérielle** arteriaalne haavand

plaque *s.f* naast
~ **d'athérome**, ~ **de cholestérol** ateroskleroosiline naast (vt **athérome**)

plaquette *s.f* trombotsüüt, vereliistak
vt **thrombocyte**

plasma *s.m* plasma

pleuropulmonaire *adj* vistseraalne pleura, kopsupleura

pouls *s.m* pulss
~ **irrégulier** ebaregulaarne, ebakorrapärane pulss, ~ **régulier** regulaarne, korrapärane pulss

pression artérielle *s.f* arteriaalne (vere)rõhk
vt **tension artérielle**, ~ **diastolique** diastoolne, alumine vererõhk, **élévation de ~** arteriaalse vererõhu tõus (vt **augmentation de tension artérielle**), ~ **systolique** süstoolne, ülemine vererõhk

prolapsus *s.m* prolaps, väljalange, -langemine, -sopistus
~ **mitral** mitraalprolaps, ~ **valvulaire mitral**, ~ **de la valve mitrale** mitraalklapi prolaps

prothèse *s.f* protees
~ **aortique** aordiprotees, **bio** ~ bioprotees, ~ **biologique** bioloogiline protees, ~ **d'une valve cardiaque** südameklapi protees, ~ **mécanique** mehaaniline protees, ~ **metallique** metallprotees, ~ **valvulaire** tehislik südameklapp, ~ **valvulaire mitrale** mitraalklapi protees

ralentissement *s.m* aeglustumine
~ **du cœur** südamegevuse aeglustumine, ~ **du rythme du cœur** südamerütmi aeglustumine

récidivant, -e *adj* retsidiiveeruv, korduv

récidive *s.f* retsidiiv, taaspuhkemine

réduction *s.f* vähenemine
~ **de tension artérielle** arteriaalse vererõhu vähenemine, ~ **du débit cardiaque** südame minutimahu vähenemine

reflux *s.m* refluks, tagasivool
~ **de sang** vere tagasivool

réurgitation aortique *s.f* aordi e aortaalne regurgitatsioon, aortaalne tagasivool

remplacement *s.m* asendamine

~ **de la valve aortique** aordiklapi asendamine, ~ **de la valve mitrale** mitraalklapi asendamine, ~ **par une prothèse** proteesiga asendamine

remplissage *s.m* täitumine

~ **des oreillettes** kodade täitumine, ~ **des ventricules** vatsakeste täitumine, ~ **du cœur** südame täitumine

rénine *s.f* reniin

reperfusion *s.f* reperfusioon, verevarustuse taastamine

~ **du muscle cardiaque** südamelihase reperfusioon

réseau de Purkinje *s.m* Purkinje (Purkyné) kiud

rétenction *s.f* retentsioon, peetus

~ **de sel** soola retentsioon

rétrécir *v.i* ahenema, kitsenema

rétrécissement *s.m* stenoos, ahenemine, kitsenemine

vt **coarctation**, **sténose**, ~ **aortique** aordi ahenemine, ~ **des artères carotides** unearterite ahenemine, ~ **mitral** mitraalklapi ahenemine

rhumatisme *s.m* reuma, reumaatiline palavik

~ **articulaire** liigesereuma

rupture *s.f* ruptuur, rebend

vt **déchirement**, ~ **complète** täielik rebend (vt **rupture totale**), ~ **d'anévrysme de l'aorte** aordi aneurüsmi rebend, ~ **de cordage** kõõluskeeliku rebend, ~ **de l'aorte** aordi rebend, ~ **de la paroi du cœur** südameseina rebend, ~ **du muscle papillaire** papillaarlihase rebend, ~ **partielle** osaline rebend, ~ **totale** täielik rebend (vt **rupture complète**)

rythme *s.m* rütm

~ **cardiaque** (e ~ **du cœur**) südamerütm, ~ **sinusal** siinusrütm

saignement *s.m* verejooks, veritsus

sain, **-e** *adj* terve, kahjustamata

cœur ~ terve süda

sang *s.m* veri

prise de ~ verevõtmine

septum interventriculaire *s.m* vatsakeste vahesein

vt **cloison interventriculaire**

séquelles *pl.s.f* tüsistus, komplikatsioon

vt **complication**

sillon interventriculaire *s.m* vatsakestevaheline vagu

sinus carotidien *s.m* karotiidsiinus

souffle cardiaque *s.m* südamekahin

stade *s.m* staadium, faas, järk
au ~ précoce varases staadiumis, **au ~ tardif** hilises staadiumis

stagnation du sang *s.f* staas, verevoolu peetus

sténose *s.f* stenoos, ahenemine
 vt **coarctation, rétrécissement, ~ aortique** aordi stenoos, **~ de la valve aortique** aordiklapi stenoos, **~ mitrale** mitraalklapi stenoos

subaigu, -ë *adj* alaäge

supraventriculaire *adj* supraventrikulaar-, supraventrikulaarne

surcharge *s.f* ülekoormus
 ~ **de pression** rõhu ülekoormus, ~ **de volume** mahu ülekoormus, ~ **du ventricule droit** parema vatsakese ülekoormus, ~ **du ventricule gauche** vasaku vatsakese ülekoormus

symptôme *s.m* sümptom, sümptoom, näht (nähu)

syncope *s.f* süntkoop, (süva)minestus
 ~ **vagale** vagaalne süntkoop, ~ **vasovagale** vasovagaalne süntkoop

syndrome *s.m* sündroom
 ~ **de Marfan** Marfani sündroom, ~ **de Stokes-Adams** Adams-Stokes-Morgani sündroom, ~ **de Wolf-Parkinson-White** Wolff-Parkinson-White'i sündroom

système His-Purkinje *s.m* His-Purkinje süsteem

systole *s.f* süstol, südame kokkutõmme

systolique *adj* süstoolne

tachycardie *s.f* tahhükardia, südameklõppimine, -pekslemine
 ~ **intermittente** paroksüsmaalne-, vahelduv tahhükardia, ~ **ventriculaire** ventrikulaarne e vatsakeste tahhükardia, ~ **supraventriculaire** supraventrikulaarne e kodade tahhükardia

tamponnade *s.f* tamponaad
 ~ **cardiaque** südame tamponaad, ~ **péricardique** perikardi e perikardiaalne tamponaad, südamepaunaõõne tamponaad (vt **épanchement péricardique**)

taux *s.m* norm, tase
 ~ **de cholestérol** kolesterooli tase

tension *s.f* rõhk
 ~ **artérielle** arteriaalne vererõhk, ~ **artérielle basse** madal arteriaalne vererõhk, ~ **de la paroi de l'aorte** aordiseina rõhk, ~ **artérielle haute** kõrge arteriaalne vererõhk, ~ **artérielle labile** kõikuv e hüplev arteriaalne vererõhk, ~ **veineuse** venoosne rõhk

tétralogie de Fallot *s.f* Fallot' tetraad, Fallot' tetraloogia

thrombocyte *s.m* trombotsüüt, vereliistak
 vt **plaquette**

thrombose *s.f* tromboos

tissu *s.m* kude

tronc pulmonaire *s.m* kopsutüvi

trouble cérébrovasculaire *s.m* tserebrovaskulaarne häire

trouble de la conduction *s.m* juhtehäire, juhtehäired
~ **cardiaque** südame juhtehäired

trouble du rythme *s.m* rütmihäire
~ **cardiaque** südame rütmihäire, ~ **de l'oreillette** koja rütmihäire, ~ **ventriculaire** (e ~ **du ventricule**) vatsakeste rütmihäire

tumeur *s.f* tuumor, kasvaja
~ **du cœur** südame kasvaja, ~ **du péricarde** perikardi kasvaja

vaisseau *s.m* (vere)soon
~ **artériel** arteriaalne veresoon, arter, ~x **capillaires** kapillaarid

valve *s.f* klapp
vt **valvule**, ~ **aortique** aordiklapp, ~ **cardiaque** südameklapp, ~ **mitrale**, ~ **bicuspid**
mitraal-, kahehõlmane klapp, ~ **tricuspid** trikuspidaal-, kolmehõlmane klapp, ~
auriculo-ventriculaire atrioventrikulaar-, hõlmine klapp

valvulaire *adj* klapi-

valvule *s.f* klapp
vt **valve**, ~ **auriculo-ventriculaire droite** parem atrioventrikulaar-, trikuspidaal-,
kolmehõlmane klapp (vt **valve tricuspid**), ~ **auriculo-ventriculaire gauche** vasak
atrioventrikulaar-, mitraal-, kahehõlmane klapp (vt **valve mitrale**, **valve bicuspid**), ~
de l'artère pulmonaire kopsuarteriklapp, ~ **pulmonaire** kopsutüve klapp, ~ **semi-**
lunaire de l'artère pulmonaire kopsuarteri poolkuuklapp

vasculaire cérébral *adj* tserebrovaskulaar-, tserebrovaskulaarne, peaajuveresoonte-

veine *s.f* veen
~ **s pulmonaires** kopsuveenid

veine cave *s.f* õõnesveen
~ **inférieure** alumine õõnesveen, ~ **supérieure** ülemine õõnesveen

veine pulmonaire *s.f* kopsuveen
~ **droite** parem kopsuveen, ~ **gauche** vasak kopsuveen

veineux, -euse *adj* venoosne

ventriculaire *adj* ventrikulaar-, ventrikulaarne, vatsakeste

ventricule *s.m* ventrikkel, vatsake
~ **droit** parem vatsake, ~ **gauche** vasak vatsake

KOKKUVÕTE

Käesolevas magistriprojektis on koostatud ligi 240 artiklist koosnev prantsuse-eesti südame anatoomia, füsioloogia ja tervisliku seisundi sõnastik. Sõnastikule – töö praktilisele osale eelneb teoreetiline osa, mis analüüsib sõnastiku koostamisel esinenud probleeme ning toetudes töö käigus tehtud tähelepanekutele, vaagib tänapäeva meditsiini oskuskõõle olukorda.

Antud magistriprojekti praktiline osa peaks leidma kasutust nii spetsialistide kui ka meditsiini süvitsi mittetundvate inimeste seas, sellepärast et lisaks võõrsõnalisele terminile on olemasolu korral ära toodud ka rahvapärane termin. Kumba eelistada, sõltub teksti kontekstist ning adressaadist.

Võõrkeelsed terminid on leidnud laia kasutuse teaduslikes tekstides ning rahvusvahelises suhtluses spetsialistide vahel, sest need on täpsemad kui omakeelsed terminid.

Omakeelseid termineid eelistatakse populaarteaduslike tekstide puhul ning patsiendi ja arsti vahelises suhtluses, sest omakeelsed terminid on sageli motiveeritumad ja läbipaistvamad kui võõrsõnalised keelendid, aidates luua tihedama ja siirama kontakti patsiendi ja arsti vahel. Omakeelsete terminite kasutamisel on arst patsiendiga samal tasemel, näitamata võõrapäraste terminite kasutamisega oma üleolekut patsiendi suhtes. Loodan, et rahvapäraste vastete olemasolu toob paljukajastatud südame teema lähemale ka meditsiini vÕhikule.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aul, J. Inimese anatoomia. 2.tr. Tallinn : Valgus, 1976, lk 285-301
- Gavrilov, L., Tatarinov, V. Anatoomia. Tallinn : Valgus, 1985, lk 235-253
- Roostar, L. Südamekirurgia. Tartu, 1991
- Bogovski, P. Eestikeelne rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon. – *Eesti Arst*. 1992, nr 5, lk 386-389
- Kibe, O. Eesti arstiteaduslikust oskuskeelest. – *Eesti Arst*. 1989, nr 4, lk 303-308
- Kull, R. Oskuskeel ja üldkeel: erisused ja samasused. – *Keel ja Kirjandus*. 2000, nr 8, lk 545-557
- Erelt, T. Eesti oskuskeel. Tallinn : Valgus, 1982
- Vääri, E., Kleis, R., Silvet, J. Võõrsõnade leksikon. 6.tr. Tallinn : Valgus, 2000
- Kann, K. Prantsuse-eesti sõnaraamat. 3.tr. Tallinn : Valgus, 1995
- Robert, P., Le Nouveau Petit Robert. Paris, 1995

Internetipõhine korpus

<http://www.e-cardiologie.com/maladies/>
http://www.infovisual.info/03/062_fr.html

Muud internetipõhised allikad

<http://www.hummuli.ee/~hare/tartu/SPORDIMEDITSIIN.doc> (05.04.2004)
http://64.233.183.104/search?q=cache:iJzaARMIvtsJ:www.kliinikum.ee/aikliinik/doc/Elustamine_kliinilisest_surmast.ppt+as%C3%BCstoolia&hl=en&lr=lang_et (05.04.05)
<http://www.kliinikum.ee/distants/koronaarsurm.htm> (05.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:0uoSmIosOzkJ:www.sam.ee/SPC/Hum/SPC_13212.pdf+vahelduv+tahh%C3%BCkardia&hl=en&lr=lang_et (05.04.05)
<http://www.parnu.ee/raulpage/koolitus/vererohk/1.html> (05.04.05)
<http://www.arpo.ut.ee/sisekliinik/%C3%BCli%C3%B5pilased/4kursus.htm> (05.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:p7ZlFfCVRhgJ:www.eestiarst.ee/lib/ravijuhend/Infarkti_ravijuhend.doc+kardiogeenne&hl=en&lr=lang_et (05.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:p7ZlFfCVRhgJ:www.eestiarst.ee/lib/ravijuhend/Infarkti_ravijuhend.doc+++%22kollateraalne&hl=en&lr=lang_et (09.04.05)
http://norddrk.kuntaliitto.fi/manual_2003_EST/mdc_05.htm (09.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:uDapCVQdp30J:veeb.haigekassa.ee/files/est_raviasutusele_ravijuhendid_andmebaas_tunnustatud/Insuldi_ravijuhis.pdf+++%22aordi+ateroom%22&hl=en&lr=lang_et (09.04.05)

http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=392&text_type=2 (09.04.05)
<http://www.verekeskus.ee/index.php?lang=est&id=2,47> (15.04.05)
<http://www.inimene.ee/pages.php3/1604,481> (15.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:4_tacGqdrukJ:www.sam.ee/PIL/Hum/PIL_16509.pdf+rinnavalu&hl=en&lr=lang_et (17.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:rjItEO_NdMJ:www.med.ut.ee/orb.aw/class%3Dfile/action%3Dpreview/id%3D59493/Pulmonoloogia.doc+pleura&hl=en&lr=lang_et (17.04.05)
<http://www.kliinik.ee/index.php?5,2,16,60> (17.04.05)
<http://www.eestinaine.ee/15693> (17.04.05)
<http://www.kliinikum.ee/clinic/index.php?menu=&mod=forum&group=24> (17.04.05)
http://www.kliinikum.ee/kopsukliinik/opilane/hingamiselundite_anatoomia_ja_fysiol oogia.htm (17.04.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=783&text_type=2#Tekkep%F5hjused%20ja%20-mehhanismid%3Ca%20name%3D%22Tekkep%F5hjused_ja_-mehhanismid%22%3E%3C%2Fa%3E (17.04.05)
<http://www.kliinikum.ee/kopsukliinik/kasulik/astma/astma.htm> (17.04.05)
http://64.233.183.104/search?q=cache:EJYJCgC1o7wJ:www.kliinikum.ee/kopsukliinik/opilane/kopsuembooliad2004.pdf+emboolia%22&hl=en&lr=lang_et (17.04.05)
[http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html#_INFEKTSIOOSNE_\(BAKTERIAALN E\)_ENDOKARDII](http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html#_INFEKTSIOOSNE_(BAKTERIAALN E)_ENDOKARDII) (24.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:vILnxqbBTUoJ:www.ebc.ee/loengud/marisl/referaadid/Geneetiline%2520eelsoodumus%2520infektsioonidele.ppt++%22immuunpuudulikkus%22&hl=en&start=3&lr=lang_et (24.05.05)
<http://www.eau.ee/~yjaakma/puls.htm> (24.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:I37G9b6XVmIJ:www.eestiartst.ee/lib/ravijuhend/Kodade_virvendusarutmia.doc+ar%3C%BCtmia&hl=en&start=3&lr=lang_et (24.05.05)
<http://www.genomics.ee/index.php?lang=est&nid=92> (24.05.05)
<http://www.parnu.ee/raulpage/koolitus/vererohk/1.html> (24.05.05)
<http://www.kliinikum.ee/nk/rhk/rhk1.htm> (24.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:p7ZlFfcVRhgJ:www.eestiartst.ee/lib/ravijuhend/Infarkti_ravijuhend.doc++%22kodade+laperdus%22&hl=en&start=6&lr=lang_et (24.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:W3PdaM8c0-oJ:www.tervishoiuprojekt.ee/docs/est/Kardioloogia_tt_20011224.doc++%22kodade+laperdus%22&hl=en&start=11&lr=lang_et (24.05.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?text_id=1195&login=7e7fba5d1880e0d28a6802ea7fb56c88 (24.05.05)
<http://www.arpo.ut.ee/sisekliinik/%3C%BCli%3C%B5pilased/4kursus.htm#pulmonol oogia> (24.05.05)
<http://lepo.it.da.ut.ee/~pedaste/tubakas/korgvererohutobi.html> (24.05.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06,43?haigus=514&text_type=2 (25.05.05)
<http://www.inimene.ee/pages.php3/06,43?haigus=767> (25.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:PQnt1RGsqyIJ:www.kliinikum.ee/aikliinik/doc/uppumine_hypotermia_hingamispudulikkus.ppt++%22s%3C%BCdameseiskus%22&hl=en&start=1&lr=lang_et (25.05.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:x_spvZD5a_8J:www.eestiartst.ee/gfx/pdf/2003/0103.pdf+reperfusioon&hl=en&start=2&lr=lang_et (25.05.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06,43?haigus=319&text_type=2 (25.05.05)

<http://www.kliinikum.ee/distants/kardiomyopaatiad.htm> (25.05.05)
<http://www-sante.ujf-grenoble.fr/SANTE/CardioCD/cardio/chapitre/popup/ecg031.htm> (28.05.05)
<http://foulon.chez.tiscali.fr/Alie%202.000/DATAS/MODULE1/SysConEl.htm> (28.05.05)
<http://biomedicum.ut.ee/arfs/opetamine/bioloogia/juhend/Juhend%20zooloogidele.pdf> (28.05.05)
<http://www.kool.ee/index.php?id=316> (28.05.05)
http://www.infovisual.info/03/062_fr.html (29.05.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06.43?haigus=775&text_type=2 (30.05.05)
<http://fitness.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=775&login=fe6e7d6856319a585e0528374ff2b7cd> (30.05.05)
<http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html> (30.05.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06.43?haigus=684&text_type=2 (30.05.05)
http://213.184.49.171/rhk/result.asp?subsection_pk=12523 (30.05.05)
<http://perso.wanadoo.fr/grimpic/legal/cma10i.htm> (30.05.05)
<http://lex.andmevara.ee/estlex/kehtivad/AktTekst.jsp?id=47983> (30.05.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:sDKewPZV4MAJ:www.arpo.ut.ee/sisekliinik/%C3%BCli%C3%B5pilased/Stom.SISEHAIGUSTE%2520PROPEDEUTIKA.doc++%22raske+s%C3%BCdamepuudulikkus%22&hl=en&start=7&lr=lang_et (30.05.05)
http://physiomax.com.free.fr/d_sanguin.htm (30.05.05)
<http://membres.lycos.fr/renejacquemet/sport/coeur/coeur.html> (30.05.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:qfsOGaoiRYEJ:www.judo.ee/Biomeditsiini%2520aaineprogramm.pdf++%22s%C3%BCdame+alitlus%22&hl=en&start=2&lr=lang_et (30.05.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:dtvF6Z38lUJ:www.sam.ee/SPC/Hum/SPC_16915.pdf++%22reniin%22&hl=en&start=2&lr=lang_et (30.05.05)
<http://www.magnum.ee/cgi-bin/script/kaup?enable-zero=yes&kaup=0047929> (30.05.05)
<http://www.iph.fgov.be/epidemio/morbidat/fr/Insti/..%5CBASES%5CBORST.htm> (04.06.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=516&text_type=2 (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:MmTcZfwqx9sJ:www.eas.kliinikum.ee/arh/IK.ppt++%22arterite+kahjustus%22&hl=en&lr=lang_et (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:Va8f1GVVPm0J:www.fysioline.fi/eesti/media/uudised304.pdf++%22atrofeeruma%22&hl=en&lr=lang_et (04.06.05)
http://www.kliinikum.ee/clinic/index.php?menu=58&mod=info_haigustest&id=7&group=haigused (04.06.05)
<http://vana.www.postimees.ee:8080/leht/00/07/01/uudised.shtm#kolmas> (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:W3PdaM8c0-oJ:www.tervishoiuprojekt.ee/docs/est/Kardioloogia_tt_20011224.doc++%22progresseeruv+s%C3%BCdamepuudulikkus%22&hl=en&lr=lang_et (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:oS3X10PKZlCJ:www.medicalforum.ch/pdf/pdf_f/2001/2001-03/2001-03-248.pdf++%22insuffisance+cardiaque+progressive%22&hl=fr&lr=lang_fr (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:PW_Q9i07K_kJ:www.sam.ee/PIL/Hum/PIL_12203.pdf++%22mitraalklapi+ahenemine%22&hl=en&lr=lang_et (04.06.05)
http://www.med.univ-rennes1.fr/etud/cardio/retracement_aortique.htm (04.06.05)
http://www.pfizer.be/French/What_we_do/Health_info/Insuffisance+cardiaque.htm (04.06.05)

http://biomedicum.ut.ee/armppf/oppe/Patoloogilise_fysioloogia_kursuse_programm%20HA.html (04.06.05)
<http://www.cbip.be/Folia/2000/F27F03A.cfm> (04.06.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=252&text_type=2 (04.06.05)
<http://ww2.fmcoeur.ca/Page.asp?PageID=975&RecordID=485&Src=heart&CategoryID=22&From=Tip> (04.06.05)
<http://www.genomics.ee/files/menu/200244.htm> (04.06.05)
http://www.vulgaris-medical.com/front/?p=index_fiche&id_article=695 (04.06.05)
http://www.perearstike.ee/perearsti_tj.htm (04.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:y5V20Y6tI6sJ:www.reumaliit.ee/docs/reumaABC.pdf+prolaps&hl=en&lr=lang_et (05.06.06)
<http://look4.free.fr/cardio/prolapsus.htm> (05.06.05)
http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html#_MITRAALKLAPI_PROLAPS (05.06.05)
<http://my.tele2.ee/dr/medlink/hai/gas.htm> (05.06.05)
<http://www.inimene.ee/pages.php3/01,345> (05.06.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=625&text_type=2#Haruldasemad_põhiused (05.06.05)
<http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=378> (05.06.05)
<http://www.fut.ee/?key=I80> (05.06.05)
www.fut.ee
<http://www.arpo.ut.ee/sisekliinik/%C3%BCli%C3%B5pilased/4kur.htm> (05.06.05)
<http://www.fut.ee/?key=s001> (05.06.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?haigus=713&text_type=2 (05.06.05)
http://www.inimene.ee/pages.php3/06?text_id=1195&login=7e7fba5d1880e0d28a6802ea7fb56c88 (06.06.05)
<https://www.riigiteataja.ee/ert/ert.jsp?link=print&id=22744> (06.06.05)
http://www.kliinikum.ee/clinic/index.php?menu=58&mod=info_haigustest&id=91&group=haigused (06.06.05)
http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html#_AVATUD_BOTALLI_JUHA (06.06.05)
<http://www.kodutohter.ee/arhiiv/0803/main.html> (06.06.05)
http://www.tartukoda.ee/index_files/Page376.htm (06.06.05)
<http://www.eks.kliinikum.ee/Ehhokardiograafilise%20uuringu%20protokoll.htm> (06.06.05)
http://my.tele2.ee/sisehaigused/page13.html#_FALLOT'_TETRAAD (06.06.05)
<http://www.fut.ee/?key=i951> (06.06.05)
http://66.102.9.104/search?q=cache:ILZboPvhnqgJ:www.kliinikum.ee/aikliinik/doc/arteriaalne_hypotensioon_age_hingamispuudulikkus_2004.ppt++%22arteriaalse+verer%C3%B5hu+langus%22&hl=en&lr=lang_et (06.06.05)
<http://legeartis.pegasus.ee/ravimid.php?op=vaata&id=27> (06.06.05)
http://www.kliinikum.ee/kopsukliinik/opilane/kopsuhaiguste_tahtsamad_symptomid_2005.htm (06.06.05)
http://www.ens.ee/har_juhend.htm (07.06.05)
<http://www.eki.ee/keeleabi/artiklid/rektsioone.html> (07.06.05)
<http://web.riigikogu.ee/ems/saros-bin/mgetdoc?itemid=041040027&login=proov&password=&system=ems&server=ragne1> (07.06.05)
http://216.239.59.104/search?q=cache:Spp8fjV4WoEJ:www.sam.ee/SPC/Hum/SPC_12725.pdf+dekompensatsioon&hl=en&lr=lang_et (08.06.05)

http://www.dk.ee/case_rep/syd_puud/ekg20dets.html (08.06.05)
http://www.terviseleht.ee/200215/15_kiirabi.php (08.06.05)
<http://www.kliinikum.ee/distants/koronaarsurm.htm> (08.06.05)
<http://www.fut.ee/?key=i311> (08.06.05)

RÉSUMÉ

Le sujet de ce mémoire de magistère est l'anatomie, la physiologie et l'état de santé cardiaque. Le mémoire est divisé en une partie théorique et en une partie pratique.

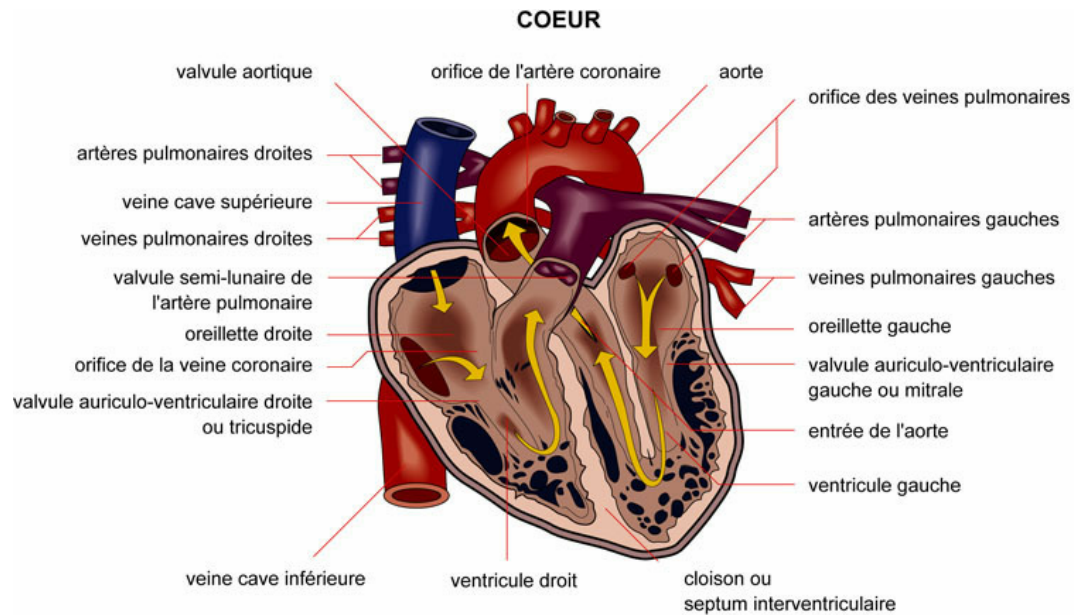
La partie théorique est à son tour divisée en plusieurs chapitres : premièrement l'étude du corpus, deuxièmement l'explication pourquoi parfois derrière un terme français il y a plusieurs termes estoniens. Troisièmement l'analyse des parties du discours présentes dans le dictionnaire. Finalement, la description générale de la composition du dictionnaire.

La partie pratique est organisée sous forme de dictionnaire bilingue français-estonien de l'ordre alphabétique et de l'ordre thématique. C'est un recueil de noms des parties du cœur et de l'état de santé cardiaque, également des verbes décrivant l'activité cardiaque. Beaucoup de termes français sont suivis de plusieurs termes estoniens tirés du jargon médical et de la langue courante. Les termes du jargon médical sont utilisés dans la communication internationale entre les spécialistes ; en revanche les termes de la langue courante sont utilisés entre médecin et patient, entre les non-spécialistes de la médecine. Les termes de la langue courante sont souvent plus motivés et plus transparents que les termes du jargon, par contre ceux-ci sont plus précis que les termes de la langue courante. Donc, en choisissant dans le dictionnaire le terme estonien, il faudrait prendre en compte le contexte du texte et le destinataire du message.

Ce dictionnaire s'adresse aussi bien aux spécialistes qu'aux personnes intéressées par ce sujet du cœur en général.

LISAD

Lisa 1

Lisa 2

